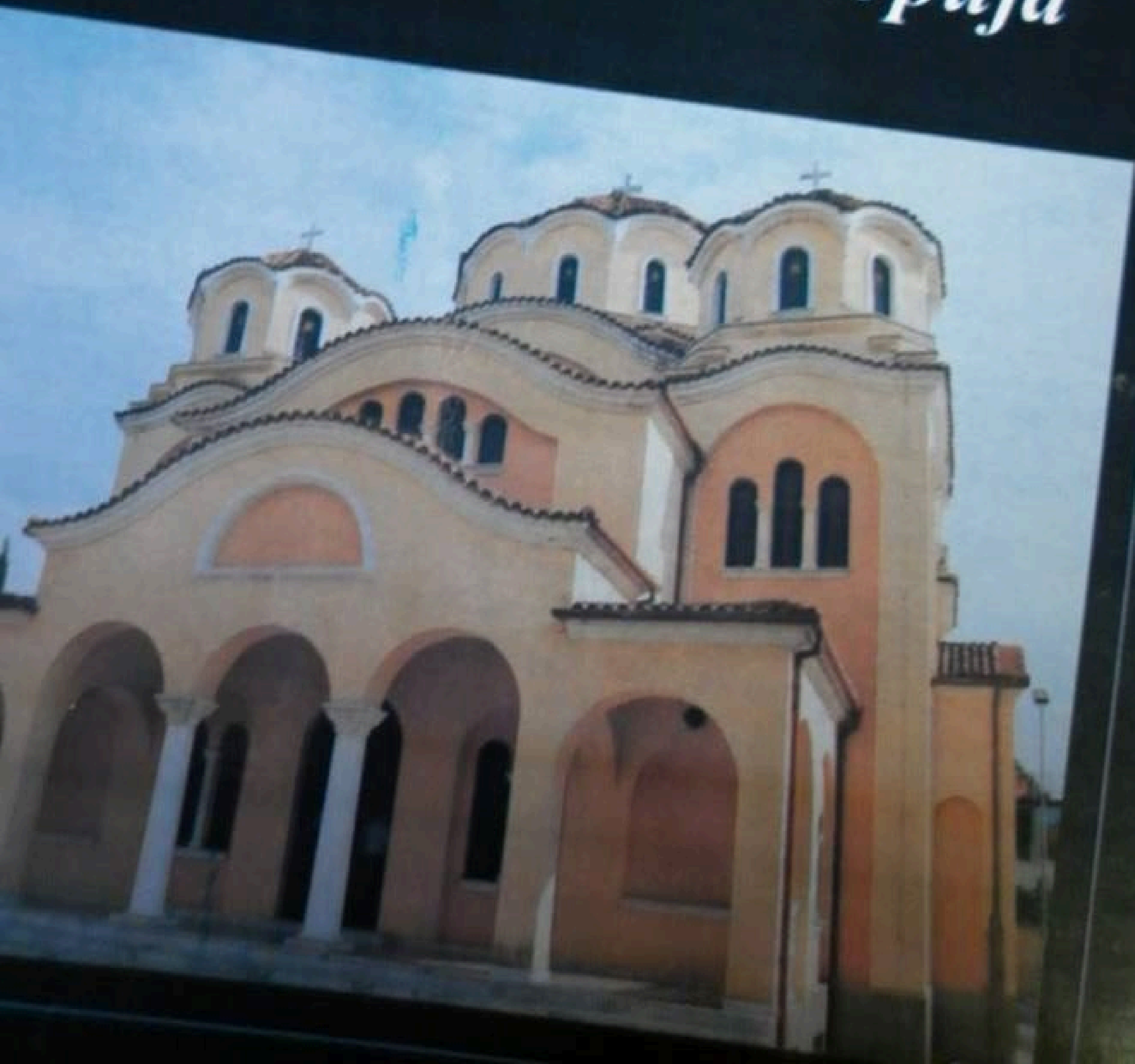
академик
проф. др Каплан Буровић

Скадар

историја

ПРОФ. ДР КАПЛАН БУРОВИЋ

– академик –

СКАДАР

– историја –

2014.

Н и ш

ПРОФ. ДР КАПЛАН БУРОВИЋ: СКАДАР – историја

Издавач:
Викторија, Ниш

За издавача:
Звонко Стефановић

Рецензент:
проф. др Радивоје Ђурин Манчић

Лектор:
проф. Милица Динић

Редактор:
Иван ЛОВРЕНЧИЋ

Коректор:
Илија ВУЧИЈАКОВИЋ

Дизајн корица:
Ана В. Вукадиновић

Технички уредник:
Александар РЕСУЛБЕГОВИЋ

ISBN 978-86-907723-5-3

ИЗДАВАЧ: ШТАМПАРИЈА „ВИКТОРИЈА“
Ниш, март 2014.

Скадранину

Милану БРАЈОВИЋУ

– Југословенском почасном грађанину,
у знак захвалности за свестрану подршку.

Аутор
Проф. др Каплан Буровић
академик

ЗАХВАЛНИЦА

Академику професору др Каплану Буровићу

Каплан Буровић открива тајне рађања, живота, страдања и васкрса града Скадра. Убеђен сам да је реч о најзначајнијем граду у историји цивилизације. Скадар носи најстарију цивилизацијску генетику. Овде, на Скадарском језеру, на обалама реке Бојане, зачињало се и развијало све што је познато под појмом Земаљска цивилизација.

У Скадру се чита историја Пелазга, Скита, Илира, Келта, Рашана, Етруараца, Грка, Руса, Македонаца, Сармата, Фракијаца, Кема…Када аутор набраја који су све народи градили, освајали или живели у овом граду и његовој околини, скоро да не изоставља ниједно име народа, које је у неком времену нешто значило на овим просторима. Имена народа су се током дугог постојања мењала, а Скадар је као дом народа опстајао, нестајао и поново васкрсавао. Имена народа су се мењала и трансформисала као што се мењао и развијао језик којим су говорили његови житељи.

Аутор мења историјске слике, од грађења Скадра на „палисадама" до средњовековног града, што се је одвијало у веома богатим природним географским условима, који су довели до процвата културе у такозваном „античком" времену. Употребио сам израз „такозвани" с разлогом јер се с пуно права може употребити и израз „Период Прва Европа". У Скадру и окружењу се могу наћи топоними и ороними са простора данашње Европе и савремене Евро-Азије. Ко је аутор њихов? Само је један одговор. Народ! Један народ, коме мењаху име и он сам мењаше језик, остајући један те исти. Свој. Настојећи да живи свој „одрживи" живот.

Бројни текстови посвећени српској мањини у Албанији представљају пример позитивног хармонизујућег интелектуалног одговра на негативан след догађаја који инспирише аутора на акцију.

Захвалан сам академику Буровићу што утире пут процесу уздизања Скадра до нивоа светске мултиетничке престонице овоземаљске цивилизације.

У прилог тезама академика Буровића о мултикултурности Скадра писао је још ЈЕГОР КЛАСЕН у делу под насловом: ***Нови материјали за древну историју Словена и Словено-Руса***, пре времена Рурика, са посебним освртом на историју Руса пре Христовог рођења. Свеске 1-3, Москва, 1854-1861. год. (Савремено издање „Белые альвы“, Москва, 2008).

Буровић пише о Пелазгима као првим градитељима Скадра, а Класен цитира Херодота да су Грци примили писменост од Пелазга. Даље цитира Апендинија да су Фракијци и Македноци говорили словенским језиком.

У прилог тезама академика Буровића, да се у Скадру прожимају српска и албанска култура, Класен цитира античке историјске изворе да су код Скита постојале три касте: ратничка каста – Гети, земљорадничка – Ругове и пастирска – Алани. Зар данас у Албанији не живе племенске заједнице под именима Геге, Ругове…?

Класен нуди још једну варијанту генезе имена реке Бојане. Старо српско мушко име Бојан носио је и слепи песник, аутор епа о Тројанском рату. Могуће да је у част појца Бојана и река добила име. Још ће протећи воде Бојаном док се не слегну приче о разликама и не отпочну приче о заједничком.

Објављивањем овог Буровићевог рада наука добија значајно дело којим се отварају путеви мира и хармоничног развоја централног Балкана.

Радивоје Ђурин Манчић,
редовни професор, доктор архитектонско урбанистичких наука,
академик Србског ученог друштва

ПРЕДГОВОР

Од грмљавине црногорских топова на Тарабошу, Брдици и Бардањолу, који су ушли и у албанску пословицу од Првог балканског рата, њиховом команданту Селим-бегу Ресулбеговићу пукле су бубне опне и од тада ни на једно уво није слушао како треба. И поред тога, чим је ослобођен Скадар, похитао је својом громогласном артиљеријом и на Брегалницу, гдје су му још снажније загрмјели топови и – одатле – он се враћа свом Улцињу са чином мајора, као и многи други хероји балканских ратова.

У Другом свјетском рату, југословенски топови, под командом његовог сина Ћазима, разбијају на албанском фронту италијанско-албанску фашистичку агресију и марширају према Скадру да га поново ослободе.

А кад су њихови топови умукли, ето гдје нам проговорише топови унука Селим-беговог брата, опет према Скадру и опет њиховом страшном грмљавином, много страшнијом и од црногорских и од југословенских топова, јер су им пројектили испуњени не као до поменутих ратова и као поменутим топовима, обичним барутом, већ савременим најновијим експлозивом и најмоћнијим: научном истином, документима, чињеницама и строго научним аргументима, којима нам износи истину о Скадру, о његовој прошлости и садашњости.

И опет Албанци, пошто им постаде јасно да се са академиком Буровићем не могу мерити, створише своју нову пословицу: *Са Капланом паметне дивана нема!* Само што је не прокламоваше својим устима и својим језиком. Мет-

нуше је у уста једног Црногорца званог Илија Петровић, који им се стави на расположење као микрофон и арнаут.

Најновија књига академика проф. др Каплана Буровића, која носи наслов СКАДАР, јесте једна од многобројних његових студија, којима се он од прије неколико деценија афирмирао у свијету као највећи савремени албанолог, за кога нам и свјетски академици кажу: *L'historien Kaplan Burovich est une source digne de confiance pour l'histoire albanaiise* (Историчар Каплан Буровић је извор достојан повјерења за албанску историју).

Документима, чињеницама и сасвим здравим научним аргументима, академик Буровић нам износи античку прошлост Скадра, етимологију имена, средњовековну историјску истину и актуелну ситуацију, етнички састав и етничке промјене, уздизање Скадра до почасти престонице Црне Горе, његово вишевјековно столовање, његов економски, духовни и културни развој, самопрегорну борбу Црногораца да га одбране од турских окупатора и херојску борбу да га ослободе, издају свјетских сила и све што је затим уследило од њих, које су Скадром подмириле своје рачуне једна другој, ни да су га нашле на путу.

Академик Буровић пише строго научном акрибијом, објективно и бестрасно. Он смјело демаскира све оне који су до сада фалсификовали историју овог града, који су је приказивали онако како им се свиђало, а не онако како је и како нам говоре документа и чињенице. Фалсификована историја овог града не само што није служила црногорском народу, народу ове престонице, већ није служила (и не служи!) ни албанском народу. Она је служила само непријатељима црногорског и албанског народа, домаћим и страним крвопијама, који су имали и имају за циљ да хушкају једне против других и да их тако искористе за своје паклене и криминалне циљеве у њиховој непрекидној борби Капитала и Рада.

Истина о Скадру је истина не само о црногорском народу, већ и о албанском народу. Прикривање ове истине је не мањи злочин од оног што су учинили они који га отеше једном и поклонише другом, онима, којима ни по чему није припадао.

Академик Буровић је управо овоме и поклонио своју посебну пажњу: да изнесе истину на видјело, да је обзнани и да тако, строго научном истином, документима и чињеницама, допринесе позитивном рјешењу међународних проблема Балкана, посебно између нас и Албанаца.

Балкан из дана у дан све више поприма ратни набој. Већ је речено *„...да су сви заједно, Срби, Црногорци и Албанци, послушали глас разума и памети, глас г. Буровића, до задњег рата никада не би дошло. Многе мајке, супруге, сестре и кћерке не би данас на себи носиле црнину, а у души тугу за најдражима"*. Ми понављамо: ако послушамо глас академика Буровића, који је глас научне истине, до новог рата неће доћи. У супротном, обујмо се и притегнимо колане!

У овој књизи, поред историје Скадра, доносе нам се и неки други дописи из пера академика Буровића и Суада Сулејманагића, који су у служби истине о Скадру. Наглашавамо да ово нису сви радови академика Буровића о српско-црногорској и македонској националној мањини у Албанији. Има и других, временом објављаних по разним органима штампе.

Од посебног значаја је студија *Допринос српско-црногорске и македонске мањине у историји албанског народа*, која је имала позитиван одјек у свету још кад је објављена на порталу MORAČA-ROZAFA Српско-црногорског удружења Срба и Црногораца Скадра и читаве Албаније.

Позитиван одјек имала је и сама насловна студија, још кад је објављена на порталу KORENI, што нам свједочи

интервенисање мрачних сила овога свијета при редакцији тог портала против нашег академика и његовог стварања.

Ова се интервенисања понављају свукуд, гдје год виде да се академик Буровић подржава и цијени. Шест држава се боре против њега, док он неће ни да чује за њих и злочине које му чине, њему и његовој породици, дјеци.

Преко 50 књига је до сада објављено против њега, да не бројимо „студије", приказе, репортаже, чланке, фељтоне, реплике, па и позиве преко интернета да се убије, псовке и увреде, лажи и фалсификате, интриге, свакојаке пасквиле, једна прљавија од друге, једна монструознија од друге, све отворено подржане како од албанске мафије, тако и од „екс-југословенске", односно црногорске, српске и македонске.

Ово сатанизирање академика Буровића стигло је дотле, да то признаје и Академија наука и умјетности Албанаца Приштине. Нит је било нити има данас на свету још један други књижевник, или научник, који се сатанизирао овако, у овој мјери, који се саботирао и прогањао, персекутирао, како се ово персекутира актуелно академик проф. др Каплан Буровић.

Илија ВУЧИЈАКОВИЋ

Град Скадар простире се покрај језера, које се по њему назвало Скадарско језеро, приближно на 42° 5' северне ширине, укрштајући се са 19° 30' источне дужине. Данас се периферије овог града простиру и на обалама реке Бојана, речице Кир и реке Дрим. Како се зна, у XV веку н. е., за време земљотреса, Дрим је изашао из свог корита и једним својим огранком почео да се улива у Бојану, управо испод античке скадарске тврђаве зване Розафа.

Базирајући се на албанску регистрацију становништва из 2004. године, сам град има 90000, а заједно са округом 110.000 становника. Број припадника националних мањина не наводе. Сами Албанци кажу, усмено, да актуелно Србо-Црногораца има око 1/3 целокупног становништва, православних, католика и муслимана, који се претежно називају Подгоричани, пошто је један њихов добар део стигао ту из Подгорице године 1880, после разграничења између кнежевине Црне Горе и Турске империје, што је уследило након победоносног рата црногорског народа за ослобођење својих од Турака окупираних територија.

Овом позицијом Скадар мора да је био настањен још у најстарија времена, кад су домороци, аутохтоно становништво, први људи тих крајева, становали по пећинама и по колибама изграђеним на палисадима, изнад вода. Нема ниједне сумње да, кад су из Азије дошли Пелазги на Балкан (а са њима су дошли и прото Срби или Серби, Сораби, Сармати, Анти, па и друга словенска племена!)[1], на овом месту треба да су нашли људе, које су могуће сатрли или

[1] ДЕРЕТИЋ, др Јован: **СЕРБИ – НАРОД И РАСА**, Бања Лука, 1998, друго издање.

их асимиловали, смештајући се затим у њихове колибе и њихова огњишта, а градећи и нове колибе, нова огњишта.

И Грци, који су стигли на Балкан после Пелазга и настанили су се на обале Скадарског језера негде у XIII веку п.н.е., учинили су исто са овима, Пелазгима: или су их потаманили или асимиловали. Мало се ко одржао, уз свакојаке промене. Етимологија хидронима BARBANNA, одакле потиче српски облик имена реке Бојана, јесте грчка, што нам сведочи да су ту некада живели и стари Грци. Албански облик BUNA имена Бојане потиче од српског, што сведочи да су они стигли на обале ове реке после Словена, а што смо једном другом студијом и доказали.

У IX-VIII веку п.н.е., у ове области стижу из средње Европе Илири. Они су живели заједно, у симбиози са Грцима сеоских насеобина, давали су и узимали један од другог. Пошто су били малобројни, па и скоро на истом ступњу развоја, нит су Грци таманили и асимиловали Илире, нити су Илири то чинили са Грцима. Као политеисти, они

су толерисали и политеизам других племена, етноса, поготово оних са којима су живели у симбиози, тако да тада нисмо имали верских ратова и сатирања.

Негде у то време, пре микенских Грка, били су Феничани ти који су пошли у колонизацију северних обала Медитерана, па су ушли и у Јадранско море и искрцали се на ове садашње обале: Улцињ, Бар, Будва, Скадар, Бока. Постоји легенда о Кадму, сину феничанског краља Агенора и Телефасе или Аргиопе, који је освојио Тебу, па отуда наставио освајања према северозападу Балкана. По Гојку Вукчевићу:

„Феничанин Кадмо (син краља Агерона), пошто је побјегао из Тебе, са ограниченим снагама обједињио је сусједна илирска племена на простору јужног Јадрана. За центар те племенске заједнице одабрао је брежуљак на истеку Бојане из Скадарског језера и саградио град, будући Розафат (Скадар)... Но, Скадар се тада другачије звао, јер су му име „Шкодра" касније дали Колхиђани".[2]

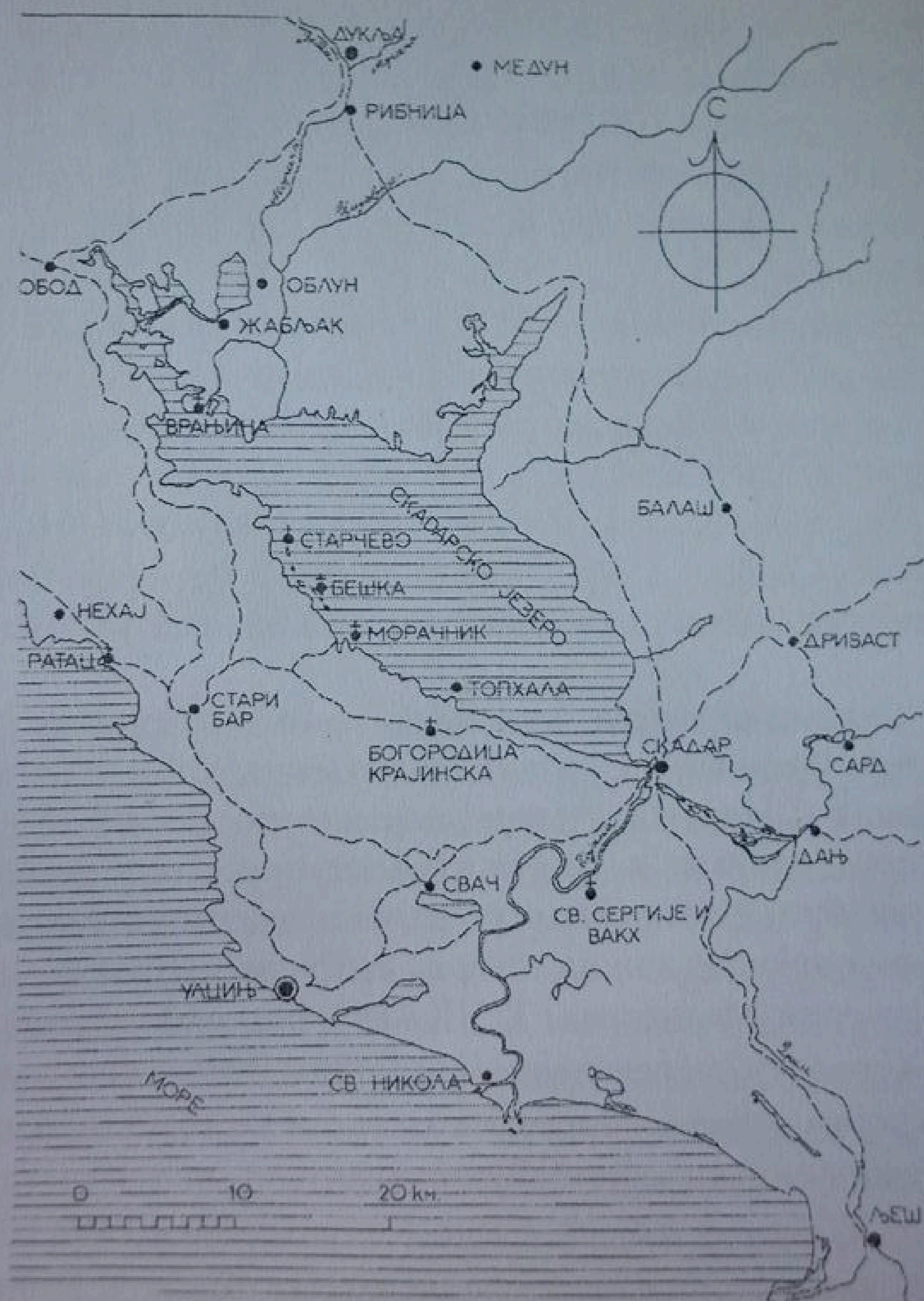
Оснажени после тројанских ратова, Грци су пошли против Феничана и избили их из Јегеја, Сицилије, па и из Јонског и Јадранског мора, наравно после дугогодишњих непријатељстава и ратова. Тако су престале феничанске пловидбе за Аквилеју, па су се, поделом сфера утицаја, Феничани орјентисали на северну Африку и Шпанију, а Грци на северни Медитеран. У VII веку, око 650. године п.н.е., по Херодоту, малоазијски Грци, Фокејци, први су упловили својим лађама у Јадранско море и по томе закључујемо да тамо више није било Феничана.

У V веку п.н.е. из грчке Колхиде стижу други Грци, познати колонисти Колхиђани, који су били на вишем ступњу економског и културног развоја. На том истом месту,

---

[2] VUKČEVIĆ, Gojko: **O PORIJEKLU ILIRA**, Подгорица, 1992, стр. 46.

на обалама Скадарског језера, где су некад имали своја пребивалишта домороци, па поменути Пелазги и Феничани, ови Колхиђани, удружујући се са претходним Грцима, граде своју колонију, град, тврђаву Розафа, данашњи Ска-

дар, као што су у близини основали, управо у то време и други град – KOLHINION (Улцињ).[3]

У време аутохтоног становништва, па и дошљака Пеласга и Феничана, касније првих Грка, па и Илира – не зна се

Розафа – античка тврђава Скадра

како су ти становници називали то место. Па и пошто су га основали као град и тврђаву Колхиђани, до сада се не зна како су тај град називали ни они, ни ма ко други. Мислимо да нема сумње да су га, као и KOLHINION, крстили по свом језику, или – могуће – задржали стари, нама непознати назив. У старогрчка документа бележи се Σκοδρα.

У IV веку п.н.е. у ове области стигоше са британских острва Келти, који су долазили преко данашње Француске, Швајцарске, Италије, Словеније, Хрватске - Далмације и

---

[3] BUROVIĆ, prof. dr Kaplan: **DARDANIJA**, Женева, 2004, стр. 22.

Црне Горе. Они су као кроз каква врата улазили на територију данашње Албаније управо преко црногорског земљоуза, који ствара Јадранско море са Скадарским језером. Једно племе ових Келта звало се *Skot* (ланђани). Израз SCOT DOOR на шкотском језику значи *шкотска врата* или *врата шкотланђана*. Нема сумње да су Шкотланђани, пролазећи кроз ова „врата", улазили у те просторе на југу Скадарског језера, а неки од њих су се и настанили ту, на територију данашњег Скадра, на огњишта Грка и Илира, мешајући се са њима и претапајући се у њих. Тако је (наглашавам – могуће!) и од њиховог израза **s c o t d o o r** потекла хаплологија SCODOR, како мисле неки, а полазећи од чињенице да се под овим именом (SCORDAI, SKODRA) спомиње ово место управо након доласка Келта у ове кра-јеве. Не искључује се ни оно што каже др Јован Деретић у вези са Сарматима. Како видесмо, и Црногорац Гојко Вук-чевић мисли да су име граду дали Келти, које он назива Кавкасцима и Колхиђанима, па их сматра и претечама И-лира.

Колхиђани нису били ни претече Илира нити Келти. Како смо то већ доказали на једном другом месту, они су били грчко племе. Тако се мишљење Г. Вукчевића, у вези оснивања града Скадар, поклапа са мојим, да је то дело грчких колониста, оних истих који су основали и KOLHINION.

Аустријски научник **Норберт Јокл**, албанолог, мисли да овде имамо посла са једним још старијим медитеранским изразом, док албански научник, академик проф. др **Екрем Чабеј** (Eqrem Çabej) претендује да име овог града потиче од албанског апелатива **KODËR** = *брдо*, што се никако не може прихватити, јер – пре свега – Албанци нису били ту у IV веку п.н.е., кад се овај град почео тако називати, а што смо доказали у једном другом делу, између осталог и самопризнањем поменутог Екрема Чабеја, који

ovom етимологијом упада у контрадикцију. Затим и сама реч *kodër* није албанска: ова је реч ушла у албански језик негде у X-XI веку н.е., ако не и касније, тако да ови Албанци из њиховог пребивалишта, где су тада били (негде у Азији!) нису могли да крсте Скадар, нити ма који други град Балкана. И познати албанолог проф. др **Густав Вајганд** (Gustav Weigand) каже да етимологија овог топонима не може да изађе из албанског језика.[4]

По његовом мишљењу, старе, античке топониме данашње Албаније, као SHKODRA од **SCODRA**, TOMOR од **TOMARUS**, албански језик није наследио из илирског језика. Базирајући се на сведочанства историјске фонетике албанског језика, ови топоними нису били у непрекидној употреби Албанаца од предримских времена. Да албански облик SHKODËR (шта више и *Rogame*) не потиче од илирског језика, слаже се и Норберт Јокл, највећи страни илироман, који – кад је сазнао за аргументе Г. Вајганда - дигао је руке од илиромaније, па је, шта више, изјавио да Албанци не само да нису аутохтони, већ и да су у област Мата (средња Албанија) стигли три до четири века после нове ере.

Да латински топоними Албаније не представљају фонетске облике албанског језика, већ оне старе латино-далматинске, који су есенцијално другачији од румунских облика, поновио је албанским научницима и бугарски академик проф. др **Владимир Георгиев**, сред Тиране, године 1972, са његовом експозицијом, коју је прочитао на њиховој Скупштини илирских студија. Тако он, управо у прилог овом аргументу наводи да стари илирски топоними данашње Албаније, као SHKODËR од SCODRA и TOMOR од

---

[4] WEIGAND, Gustav: **„Sind die Albanier“**, u BALKAN-ARCHIV III, Fortset des Jahresberichteszung des Instituts für rumanische Sprache. Herausgegenben von dr. prof. G. Weigand, Leipzig, 1925-1928, стр. 227-251.

TOMARUS, нису наслеђени управно, непосредно. Базирајући се на податке историјске фонетике албанског језика, он каже да ови топоними нису били у употреби у језику Албанаца непрекидно од предримских времена.[5]

На тој Скупштини и проф. др **Алекс Буда**, председник Академије наука Албаније, био је принуђен да цедира и призна прелаз античке топономастике Албаније у албански језик ***преко једног словенског медија***[6]. Ови Албанци су почели да се слажу са овим да је античка топонимија Албаније прешла у албански језик *преко једног словенског медија*, пошто су то неоспорно научно доказали светски познати научници, академици Г. Вајганд, В. Георгиев, А. М. Селишчев и други, који су то посебно нагласили за топоним СКАДАР.[7]

Словенски карактер топонима Албаније у албанском језику доказује не само да Албанци нису живели ту, у данашњој Албанији, од старих времена, пре нове ере, већ да су они стигли ту после Словена, после Срба, Србо-Црногораца, Македонаца. Ово нам каже и А. М. Селишчев[8], као и многи други научници и истраживачи албанолошке истине. А доказује нам ово и *Аршива Византа*, где се чува документ о паду Durrhachiuma (Драча, данашњи Durrës) 548. године н.е. у руке Словена. По признању највећег албан-

---

[5] GEORGIEV, Vlladimir: **Ilirët dhe fqinjët e tyre**, експозиција, штампана у едицији **KUVENDI I I STUDIMEVE IL-IRE**, том II, Тирана, 1974., прештампана у часопису STUDIME FILOLOGJIKE, бр. 4, Тирана, 1974, стр. 16. Видите и моју студију **Argumenti akademika Georgieva**, штампана испрва на албанском језику у ревији **YLBERI**, год. V, бр. 6, Женева, 1997, стр. 8-9; прештампано на српски језик први пут на сајту **KORENI**, Београд, 13. X 2010.

[6] BUDA: **„Ilirët e jugut si problem i istoriorafisë"**, рапорт, одржан 1972. године на Првој Скупштини илирских студија у Тирани, објављен у делу **KUVENDI I I STUDIMEVE ILIRE**, том I, Тирана, 1974, стр. 61.

[7] WEIGAND, Gustav: цит. дело, стр. 227-251.

[8] SELIŠČEV, A. M.: **SLAVJANSKOE NASELENIE V ALBANII**, Софија, 1931.

ског научника свих времена академика Чабеја Албанци су тада били у Румунији, на падинама Карпата и Бескида.

Ово не смета другом Албанцу, некаквом **Прељоцу Маргиљају** (Preloc Margilaj), без научних чинова, без икаквог искуства из области етимологије, па и без високог образовања, базирајући се на контрадикцијама Екрема Чабеја (а не спомињући му ни имена!), претендује:

„Старо насеље и данас лежи на падинама брда или тврђаве Розафат. **S-KODRA** или албански **SH-KODRA** – означава појам да насеље није на брду већ на падинама, тј. за нијансу мења значење, што се апсолутно слаже са географским положајем.

Koder = брдо; фонема е-**Š** или е-**S** има значај падине тј. негирајући појам, не на брду, него на падини или у подножју. Нпр. инфинитив глагола *me garkue* = товарити а обрнути смисао је *me shkarkue* = истоварити. Фонема **sh** (ш) мијења смисао радње. Да се послужимо италијанским глаголом *caricare* = товарити а *scaricare* = истоварити, тј. фонема **с** мијења значење радње."[9]

Наведосмо разлоге да Албанци никако нису могли бити крститељи овог града, а сада напомињемо и ово: фонему **SH** (Ш) Албанци нису имали кад су стигли на Балкан, по признању једног другог Албанца, познатог филолога **Реџепа Исмаиљиа** (Rexhep Ismaili). Они су ову фонему узели од Словена, у време њихове симбиозе[10], а то се десило негде у X-XI веку н.е. Сви латински изрази албанског језика из периода пре доласка Албанаца на Балкан (у

---

[9] MARGILJAJ, Preljoc: **ILIRI GOVORE ALBANSKIM – ALBANCI GOVORE ILIRSKIM JEZIKOM**, Подгорица, 2001, стр. 106.

[10] ISMAILI, Rexhep: **Mbi disa çështje të zhvillimit historik të sistemit fonetik të shqipes** (= *О неким проблемима историјског развоја фонетског система албанског језика*), у **KUVENDI I I STUDIMEVE ILIRE**, том II, Тирана, 1974, стр. 152. За ово се R. Ismaili ослања на А. Martinetija: **ECONOMIE DES CHANGEMENTS PHONETIQUES**, traité de phonologie diachronique, 2e éd. Berne, 1964, стр. 235 и у наставку.

Бугарској и у Мат), сачували су латинско **S**. После симбиозе са Словенима, примајући од њих фонему Ш (на алб. SH), латинско **ST** и **SK** трансформише се у **SH** (Ш). Колико за пример видите како су примили топоним *Mirdite* (средња Албанија) **KASHNJET**, који према познатим албанским филолозима проф. др **Александра Цуванија** (Aleksandar Xhuvani) и поменутог професора Чабеја, изведен је из латинског **CASTAGNETUM**[11]. У околини Скадра имамо топоним **POSTRIBA**, који према поменутом професору Јоклу, познатом као великом албанском пријатељу, потиче од латинског **POSTRIBUM**[12].

Поставља се питање: Зашто је латинска група сугласника ST у *Mirditi* дала SHT (ШТ, као и у случају СКАДАР = SHKODËR, **SCAMPEIS** = SHKAMB, **SCAMPINUS** = SHKUMBIN), док у случају POSTRIPAM остало је ST (као и у случају ХРАСНИЦА = KRASNIQE ?!).Одговор је овај: Албанци су се настанили у област *Mirdite*, па и ниже, према реци Скампус, у XI-XIII веку н.е. и живели ту – у симбиози са Словенима – у периоду трансформисања гласа **S** у **SH** (Ш), док у област Пострибе и Храснице дошли су касније (XVII-XVIII век), у периоду кад је престала трансформација гласа S у SH. Са Скадром сигурно да су имали релација раније, пошто су тамо силазили са гора средње Албаније (Мата) да тргују, тако да су и у том случају променили SC у SHK (СКАДАР>SHKODËR). Исти случај имамо и са ISAMNUS>ISHM. У случајевима **SCARDUS**>SHAR и **ASTIBUS**>SHTIP, они су ове топониме узели директно из словенског језика, са облицима које су им дали ови, Словени, који су их прилагођавали са романског језика у свој. Треба знати да је и словенски језик Срба и Хрвата имао

---

[11] XHUVANI, prof. dr Aleksandër – ÇABEJ, prof. dr Eqrem: **PRAPASHTESAT E GJUHËS SHQIPE**, Тирана, 1962, стр. 39.
[12] JOKL, prof. dr Norbert: **INDOGERMANISCHEN JAHRBUCH** XX, VII, стр. 234.

свој период претварања гласа S латинских топонима у Ш (**SCARDUS**> ШАР, **ASTIBUS**> ШТИП, NAISSUS> НИШ), као и период у којој је та промена престала (**SCUPIS**> СКОПЉЕ, **SCODOR-SCUTARI**> СКАДАР, **SPOLATUM**> СПЛИТ).

У њиховој енциклопедији (FJALORI, 1985. године) албански академици пишу о Скадру, али нигде не спомињу етимологију овог топонима, међу најзначајнијим на територији данашње Албаније. У Википедији пишу:

„Origjina e emrit të saj, SKOΔRINΩN (Scodra në transkriptimin latin), mendohet të`jetë vendi ku shkon Drini (Shko Drinon), kur erdhën agresorët turq në Mesjetë e quanin Işkodra ose Işkenderiyye nga Iskender duke pandehur se banorët e këtij qyteti ishin të bijtë e Aleksandrit të Madh (Skënder, emri i myslimanizuar) për nga trimëria që shfaqnin në beteja, nga ku Barleti nxjerr një tezë se Shkodrën mund ta ketë themeluar Aleksandri i Madh, por faktet dëshmojnë për më të vjetër." - „Порекло његовог имена, SKOΔRINΩN (*Scodra* у латинској транскрипцији), мисли се да је место где **иде Дрим** (*Shko Drinon* = Иде Дринон), кад су дошли турски агресори у средњем веку, звали су га *Işkodra* или *Işkenderiyye* од *Işkender*, мислећи да су становници овог града синови Александра Великог (Скендер, исламизирано име) због храбрости коју су показивали у борбама, одакле Барлети изводи тезу да је Скадар могуће основао Александар Велики, али чињенице сведоче да је старији".

За SKOΔRINΩN Албанац из Скадра **Агрон Лука** (*Ети-мологија и еволуција назива Shkodra*, без године и места из-дања, наводи се као фуснота у Википедији) каже да је на-ђено на једном металном новцу из 230. године п.н.е., што до сада није доказано, али је стоструко доказано да су ови Албанци склони свакаквим фалсификатима.

Упућују нас на фалсификат и чињенице: Кад су Турци окупирали Скадар, нису га назвали ни *Işkodra* нити *Işken-*

deriyye, већ **ÜSKÜDAR**, што значи да га нису узели из албанског језика – SHKODËR – већ из српског језика – СКАДАР, јер су Србо-Црногоци ту живели и представљали гро становништва, па су се они и одупрли турском нападу, на челу са својим командантом града Данилом Јуричићем, што нам сведочи и Марин Барлети, Скадранин и Црногорац, који је и сâм узео учешће у одбрани овог града.

Турци су Скадар назвали **ÜSKÜDAR** или **YSKYDAR**, додајући свој префикс Ü, односно Y српском облику СКАДАР (и метафонијом **A:Y**), као што су то чинили и са многим другим градовима ПЕЋ>**YPEK**, СКОПЉЕ>**YSKYP**, (У)ЛЦИЊ>**YLKIN**. Чињеница што Турци узимају српско-црногорски облик имена града, а не албански, још једном сведочи да је ту гро становништва, у време окупације Скадра, било словенско, српско-црногорско.

Истина је да су касније Турци назвали овај град и YSKENDERIYE (Ne *Işkodra* niti *Işkenderiyye*!), значи – не са албанским **ş**, већ са српским **S**. Али ово име није дошло овом граду по Александру Великом, већ или по турском граду YSKYDAR, на обали Босфора, или по Скендер-бегу Црнојевићу, који је у име турског султана владао градом све до своје смрти, што нам доказује чињеница да се после смрти Скендер-бега Црнојевића полако изгубило то име и усталило Üsküdar.

У истој Википедији, на српском језику, сигурно исти Албанац који се не потписује, на истом дудуку, али на другој рупи – свира: „Албанско име града *Shkodër*, такође у верзијама *Scutari* и *Skutari*, изведено је из латинског назива *scutarii*, у буквалном преводу „заштитници", а то се односи на римску легију коју је основао цар Константин Велики. Српски назив Скадар потиче из истог извора…Скадар је одбио два велика турска напада, 1474. и 1478-1479, под вођством Леке Дукађина, који је постао вођа албанског от-пора против Турака, по смрти

Скендербега 1468. сломив-ши херојску одбрану, Турци су освојили Скадар 1479."

Албанско име града SHKODËR није истина да је изведено из латинског назива *Scutarii*, већ из српског Скадар, поменутим фонетским транскрипцијама S>SH и A>O. Узгред буди речено, SCUTARI није латински, већ италијанско-венецијански назив.

Што се тиче семантике „заштитници", први пут је чујемо, поготово и да се то односи на римску легију цара Константина Великог, који – кад је основан град Скадар, па и кад је „крштен" – још није био ни дошао на овај свет, камоли и да је основао какву легију.

Одбрана Скадра од Турака не само што није учињена под вођством Леке Дукађина, за кога ови Албанци претендују да је био Албанац, иако сасвим добро знају да је био Немац, већ је могуће да је овај Леко, као турски вазал, узео учешће покрај Турака у нападу на Скадар, кога су бранили Црногорци, под вођством свог команданта градског гарнизона, поменутог Данила Јуричића. Колико да се зна, овај је Леко више пута окренуо леђа и Скендербегу, албанском националном хероју и ујаку Скендербега Црнојевића, уједињујући се са Турцима.

Али, где су претендовања Албанаца из верзије на албанском језику?! Зашто тамо пишу једно, а овде сасвим друго?! И, после овога, оптужују мене да на албанском језику пишем једно, а на српском сасвим друго!!!

Др Јован Деретић претендује да име Скадра:

„потиче непосредно од српског имена (помиње се као Сарба, Сарда, Сорда, Скорда, Сардоник, Садар и Скадар... „поносни град Сардоник", како га назива краљ Стефан Првовенчани, са својим заљеђем, био је центар српке др-жаве"[13].

[13] ДЕРЕТИЋ, Јован И.: **АНТИЧКА СРБИЈА**, Београд, 2000, стр. 281.

Тако се име овог града повезује са именом словенског племена Сармати, које је могуће живело ту од времена, пре доласка Илира на Балкан.

Значи SCODOR, као град, основан је од грчких колониста, Колхиђана, у V-IV веку п.н.е. У њему су тада живели пре свега Грци, оснивачи, а затим су се ту, постепено, усељавали из околних села Илири и Келти, који су се потчинили грчкој култури Колхиђана, а која је свакако била на вишем ступњу, па их је и привлачила, усисавала. Дуж ове нове симбиозе Илири су се укључили у процес асимили-рања и грцизирања. А са њима и Келти, они који се нису повукли и пошли за Кавказ и обале Каспијског мора, где ће, предвођени од стране њиховог племена Албани, фор-мирати њихову другу или трећу Албанију.

Како то наглашава и поменути Гојко Вукчевић, Скадар је имао изванредну стратешку позицију, јер је бранио приступ обали Јадранског мора, а опкољавало га је богато пољопривредно подручје, па је био погодан за живот и са те стране. Недалеко, на морској обали, на ушћу Бојане, развијала се трговина: ту су долазили феничански, микенски, а можда и критски бродови и размењивали своје производе. И поред тога, за разлику од *Epidamnos*-а, односно *Durrhachiona*, Скадар није грцизиран потпуно. Ометали су их зато и Илири, који почињу да се племенски уједињују, организују и, вођени од својих грцизираних синова, стварају своје прве примитивне државне творевине, поготово под Теутом и Генцијем, зачетници „илирске” државотворне историје. Уједињењем неколико племена, а са седиштем у Скадру, они ће се одупрети једно време инвазији римских императора.

Римски конзул Луциус Анелиус разбио је ову грчко-илирску одбрану и стигао са својим легијама у Скадар 167. године п.н.е. Наредне године ухватио је живог Генција.

Теутом и Генцијем је започела и замрла слава „илирске" историје.

У II веку п.н.е. Римљани су коначно завладали овим просторима. Од 167. године п.н.е они прекидају даље грцизирање становништва Балкана, односно Илира, и подложише их својој романизацији, за што нам пише и Константин Порфирогенит. Луциус Анелиус је населио Скадар романским становницима, звани Колонија Клауд Аугуста, док ће римски император Диоклецијан формирати провинцију звану Превалис или Превалитанија, са седиштем у Скадру. После поделе Римске империје на Западну и Источну, 395. године, Скадар је припао овој другој, познатој под именом Византија.

Византинци су *Durrhachium* прогласили за седиште теме, области, којој је прикључен и Скадар. По Гојку Вукчевићу *„јер су Грци поморски народ и што је* (Durrhachium) *био хеленизиран, за разлику од Скадра, који то није био"*.[14])

И Римљани су овако назвали Скадар, додавши само свој познати топонимски суфикс **-IUM**: SCODRIUM, као што су то учинили и са Драчем – DURRHACHIUM и са Улцињем – KOLHINIUM. Сигурно да су мештани наставили да га називају по своме – SCODOR, све док се нису романизовали. По романизацији више је него сигурно да су то име деформисали по природи свог вулгаризованог латинског језика. Тако га Млечани називају SCUTARI, а од њих га преузимају и остали Италијани.

Дуж векова III-V нове ере и Скадар је опљачкан и разорен од тзв. варвара, као и сав Балкан. Готи, Остроготи, Визиготи, Сармати, Алани, Хуни, Авари, Маркомани и др. нису га поштедели. Словени, почетком VI века н.е, сигурно пре 548. (Ове су године заузели много јаче утврђење –

[14] VUKČEVIĆ, Gojko: цит. дело, стр. 46.

Durrhachium!), долазе у те крајеве и заузимају SCODOR, отимајући га од Византинаца.

После освајања ових територија и градова, и Словени (прадедови данашњих Срба-Црногораца!) живели су у симбиози са оним мештанима које су ту нашли, а који су били јако малобројни, јер су један део били убијени од варвара, а други део одведени од њих у заробљеништво, куда су их њихова освајања и пустошења звала. У току VI века ови су Словени асимиловали све остатке Илира, тако да после тог века на Балкану нема више живе илирске душе. Од VII века хроничари и историчари времена под именом Илири подразумевају Словене, па су и Хелмско полуострво, како се до тада звао Балкан, почели да називају **ILLYRICUM** (Илирско полуострво), подразумевајући под овим именом СЛОВЕНСКО ПОЛУОСТРВО.

Смештајући се на Балкан својим породицама, Словени се нису бавили пустошењем (мада је и међу њима било таквих!). Напротив, као познати земљорадници, они су се упрегли да обнове разорену привреду Балкана, крчећи њиве, обрасле жбуњем и шумама, и обнављајући постојеће тврђаве и градове (дижући их из пепела и рушевина!), па и градећи нове. Недалеко од Скадра они ће изградити један нови град, који су назвали БЕОГРАД, а чије се рушевине држе дан-данас у области Бериша, која је и добила име по том граду.

У X и XI веку на овом простору се конституише дукљанска држава, која је била словенска, што се јасно види по чисто словенским именима њених владалаца (Владимир, Иван, Јован, Војислав), а што нам сведочи и њихов словенски језик, документација. О словенском карактеру дукљанских владалаца и читаве те државне творевине сада већ располажемо и са доста докумената.

Али, по свему изгледа да ово није прво усељавање Словена у *Scodor* и околне територије. По др Јовану Дере-

тићу апелатив Словен је друго име за Србе, које се појавило тек 552. године наше ере, за што се ослања код Јорнандеса, Прокопија[15], па и код румунског академика Николе Јорге, који каже: *„Код Румуна Србин је друго име за све Словене, име које се примењује на целу групу народа, јер, у Румунији, Бугари су такође – Срби"*[16]. По њему су Срби-Словени били у *Scodor* пре Римљана, пре Келта, пре Илира, па и пре Грка. Они су стигли на Балкан и у *Scodor* са Пелазгима, преко Мале Азије (у подручју притока Тигриса и данас постоје топоними везани за српско име), а племенским именима Сѐрбони, Сармати, Анти и другим, па и именом Илири. Открића доктора Деретића су изненађујућа за све нас, који се бавимо историјом. Мислим да му се треба поклонити потребна пажња па проверити све што каже. Уколико се буде доказало да је нордијска школа фалсификовала историју српског народа у служби Ватикана и западно-европских империјалистичких сила, историја Срба ће се у потпуности изменити.

Кад су стигли на Балкан Илири, Словени су се повукли на север Дунава, али не сви. Из докумената видимо да су наставили да живе на Балкану читава братства, ако не и племена, која су се, у симбиози са Илирима, илиризовала. По које братство је надживело не само илиризацију, већ и романизацију.

Овидије (43. п.н.е. – 18. н.е.) у свом извештају Риму каже да на Балкану живи становништво (провинција Илирик), које испевава песме на свом језику. Једну од ових песама је забележио и послао уз свој извештај, али се то дан-данас крије у архиви Ватикана, управо зато што је та песма на српском језику, каже Ј. Деретић.

---

[15] ДЕРЕТИЋ, Јован И.: цит. дело, стр. 212.

[16] JORGA, Nikolae: **HISTOIRE ROMAINE**, L'Academie Roumaine, Bucarest, 1937 (160.III.301). Цитирам по Ј. И. Деретићу, стр. 212-213.

У књизи античког писца Плинија Старијег сачувани су спискови за регрутацију локалног становништва Илирије у римску војску из 12. године н.е. На тим списковима су наведена српска племена Деретићи, Дермасти, Клиндићи, Денде (сви из Црне Горе), Грабљани (Црна Гора и Херцеговина), Рудињани и други од којих многи још и данас имају потомке баш на тим местима.

У енциклопедији **Британика** спомиње се неки владика Никита из Терезијана (данашња Паланка, Србија), који је 366. године написао шест књига на трачком језику. Под „трачким језиком" мисли се да је у питању српски језик. Управо зато се те књиге крију! „Да су биле написане на неком језику који није био српски, – пише др Јован Деретић – на све стране би се спомињале".

Један део ових Словена, прелазећи Дунав пред илирском поплавом, опстали су ту, на територији данашње Румуније. То су поменути Анти. Остали, поменути Сербони и друга словенска племена, наставили су своју сеобу до Кав-каза, где их бележи Птоломеј у II веку наше ере. Исти овај Птоломеј спомиње Србе као такве и у данашњој Херцего-вини[17]. Мора да су то они, који се нису селили, који су ос-тали на Балкану.

Сармати су се селили према централној Европи све до обала Балтичког мора, које се једно време и назвало по њиховом имену.

Негде у то време, кад их спомиње Птоломеј, Сербони се опет враћају према средњој Европи и, заједно са осталим Словенима, опет силазе на обале Дунава и одавде, како смо рекли, изнова улазе на Балкан, сада под именом Срби.

Ови Срби долазе са руских степа, из такозване Беле Србије. Истовремено се и Дачани, негде у II или III веку

---

[17] PTOLEMAEUS, Claudius: **GEOGRAPHIA**, Francesco Berlinghieri, Florence, 1482.

нове ере, селе са Балкана и настањују се у данашњој Румунији. Тако су ови изазвали нову сеобу Анта, који прелазе Дунав и у III веку наше ере настањују се у Тракији, територија данашње Бугарске.

Остала словенска племена, са њима и Срби, пошто су једно време провели на левој обали Дунава и Драве, у IV веку почињу да прелазе те реке. Почетком VI века, могуће и раније, они стижу до градова *Scodor* и *Durrhachium*.

Полазећи од словенског имена СКАДАР за овај град, мишљења смо да они нису узели име града ни из уста Византинаца, па ни из уста романизованих становника, већ од оног дела становника који су – одупирући се романизацији и грцизацији – сачували облик SCODOR и SCODRAS. Познатом метафонијом О:А направили су облик СКАДАР.

Видесмо да га српски краљ Стефан Првовенчани звао SARDONIK. Грк Лаоник Халкокондилос, писац из XV века, каже да је цар Душан намеравао да створи *„европску империју народа илирског"*[18], док на страни 138. додаје да народи, који се зову *„Мези, Илири и Сармати говоре истим језиком"*. После освајања ових територија и градова, како смо нагласили, Словени (прадедови данашњих Србо-Црногораца и Македонаца!), асимиловали су остатке Илира, тако да после VI века на Балкану нема више живе илирске душе. Халкокондилос под Илирима подразумева Словене, па је сасвим тачно то што каже да су Мези (Срби) и Илири говорили истим језиком. А пошто су према њему (и не само према њему!) говорили истим језиком и Сармати, онда нам испада да су и ови једно од словенских племена.

Албански историчари признају да се *„године 602. за последњи пут у црквена документа спомињу епископије Скадра и Диоклеције. Нема сумње да се приближно око*

---

[18] CHALCOCONDYLAE, Laonicus: **HISTORIAE, PATROLOGIAE, MIGNE**, Paris, 1866, стр. 35.

ових датума треба одредити време када су се Словени инсталирали у северној Албанији".[19]

Како се зна, Словени су 548. године ушли у много утврђенији град *Durrhachium*, од њих назван Драч (Албанци су га после 500 година назвали *Durrës*!), а који се налази у средњој Албанији на обали мора, у пупку данашње Албаније. Нема сумње да су ови Срби заузели *Scodor* пре *Durrhachiuma*. Узимајући власт у своје руке, као пагани, они су сигурно укидали делатност хришћанских цркава, све док нису и сами примили хришћанство.

Под својим жупанима и краљевима Срби су владали Скадром и пределима око њега скоро непрекидно. Управо зато Ј. Деретић пише да је Скадар био престоница Срба 1000 година пре Немањића. Испод Скадра налази се и црква Светога Срђа и *Bakha* [гробница зетских и рашких владара, кнежева и краљева: Јована Владимира (сахрањеног 1016), Доброслава-Војислава (1065), Михаила (1081), Бодина (1104), Доброслава II (1104), Градина (1143) и Драгиња (1151)], као и многе друге српско-црногорске цркве. Поменута црква, на чијим је темељима српска краљица Јелена изградила нову цркву, била је највећи сакрални објекат на простору барске надбискупије.

Према Деретићу, Скадар је био престоница српских владајућих династија Севладовића (490-641), Светимировића (640-794) и Оштривојевића (794-865, друго раздобље 926-1171). Према њему, војвода Оштривој, сестрић српског краља Тврдослава из династије Светимировића, пошто се вратио у Скадар са фронта против Карла Великог, где је био главнокомандујући, а пошто је Тврдослав изненада ум-ро без наследника, крунисао је свога сина Толимира (796-812) за краља Србије. Овога је наследио син Прибислав (812-815), кога су убили његове војводе,

---

[19] INSTITUTI I HISTORISË I RPSH: **HISTORIA E SHQIPËRISË**, том I, Тирана, 1959, стр. 145.

отказујући му по-слушност при угушивању побуне у Босни. На престо Ср-бије тада се пење његов син Крепимир (815-840), који ће 828. године пред Скадром победити византијску војску, ко-ја је пошла против њега. Његов син Светорад (840-858) о-женио се француском принцезом и после смрти оца насле-дио га на престолу Србије. Овога ће наследити син Радо-слав I, познат као Мирољубив, због чега ће му се побунити војводе, на шта је овај одговорио абдикацијом са престола и емигрирањем у Рим, где је умро не покушавајући да се врати на престо. Наследио га је енергични син Часлав Кло-нимир (863-865), који је, као и његови претходници, имао Скадар за престоницу. После смрти Часлава, Србија опет пада под власт Византије.

У X веку византијски темат Далмација обухваташе и неке делове Црне Горе, која се тада звала Дукља, по исто-именом граду. Бугарски цар Симеон, који је са обала Црног мора избио својом војском на обале Јадранског мора, опседао је Дукљу. Тада је Павлимир (926-942), син Петрислава и унук абдицираног краља Радослава, пошто се крунисао за краља у Требињу, кренуо војском на цара Симеона. Он га је у Дукљи тешко поразио, да се цар Симеон спасио 926. године бекством са бојног поља и, душевно утучен од тог срамног пораза, после неколико месеци је умро. Након победе над градом Дукља, Павлимир је наставио марширање против жупана који су се покоравали Византији или Бугарима и тако обједињавао покрајине тадашње Србије. Због великих ратних успеха добио је надимак Ратник. Наследио га је на престолу Србије син Тјецимир (942-962), а овога ће наследити син Прелимир (962-990). Сви они столују у Требињу, а владају и Скадром. Прелимир је имао четири сина. Најстаријем Хвалимиру поверио је на управу Дукљу. Овај ће столовати у Скадру, као и сви претходни владари Дукље, али и у Рашкој, где је и сахрањен.

Прелимира је наследио рођак Силвестар (990-994), који долази на овај престо са положаја бана Босне. Овога ће наследити син Тугимир (994-1000). Једно од значајних дела краља Тугимира била је изградња новог града Рибнице (Подгорице), 995. године. Тугимира је наследио на престолу Србије поменути Хвалимир (1000-1002), како рекосмо – најстарији син краља Прелимира. Овога ће наследити најстарији син Петрислав, који је столовао у Скадру, али врло кратко, јер је напрасно умро. Петрислава је наследио син Јован Владимир II (1002-1016), кога су византијски владари признали за базилеуса (краља). Тек што је ступио на престо, напао га је српско-македонски цар Самуило Николић и опколио у тврђави Улцињ. Пошто се Јован Владимир није предао, цар Самуило му опустоши сву земљу. Том приликом је опустошена и Бока Которска, па и Скадар. Пошто га један феудалац издао, цар Самуило га поведе са собом у ропство. У затвору у Преспи у њега се заљуби Косара, Самуилова кћерка, те га овај пусти и врати на престо Дукље, где је наставио своје столовање из Скадра. Кад је Самуило умро (1014) његов синовац Владислав, године 1015, из потаје је убио његовог сина престолонаследника Гаврила-Радомира, наговорен на то од византијског цара Василија, и узе у Македонији власт у своје руке. Бојећи се да Јован Владимир не освети свог шурака, Владислав га позове у госте, па уби и њега у цркви, у тренутку када се овај сагнуо у молитви, 22. маја 1016.

Тада се диже требињски жупан Драгомир и пође војском да присаједини својој држави Боку, али га убише на путу.

Дукљом је једно време владала Косара, удова базилеуса Јована Владимира II, а преко његовог стрица Драгомира, који није признао византијску власт. Зато Византинци пођоше на њега војском, али их он на бојном пољу победи. Тада га они 1018. године убише руком плаћеног убице и

завладаше Дукљом. Његовог малолетног сина Доброслава (1039-1065) Византинци су повели са собом као роба у Константинопољ. Године 1039. Доброславу пође за руком да побегне из заробљеништва и да се врати у Скадар, где одмах узима власт у своје руке, окупља око себе Дукљане и са њима побеђује једног за другим истакнуте војсковође Византа: Теодора Еротика, затим Херменопола, Ђорђа Пробатија, па и самог цара Василија у једној великој битки код Бара. Због тих великих успеха, Срби су свога мудрог војсковођу краља Доброслава назвали – Војислав. Али, убрзо је умро и, како смо већ то рекли, сахрањен недалеко од Скадра у цркви Св. Срђа и Бакха као и други српско-црногорски краљеви, који су столовали у Скадру и сахрањивали се ту.

Гроб Војислава је понела река Бојана у последње време, подржана за то од супер-султана Албаније Енвер Хоџе, који је поставио булдожер и СРПСКОМ ПРАВОСЛАВНОМ ГРОБЉУ у Скадру, пошто је претходно код речи ГРОБЉЕ разбио слово Г и оставио то гробље да се тако назива више година, сигурно у знак његовог пролетерског интернационализма.

Дукљанске владаоце-краљеве Византинци називаху „кнезовима Далматинаца”, па и „базиљеусима”. Тако их назива и Ана Комнина.

Краља Војислава је наследио син Михаило (1065-1084) а овога брат Бодин (1085-1104). Деретић каже да му је био најмлађи син из првог брака, што је могуће истина, јер Бодин има сина именом Михаило. Историја их познаје као Воислављевиће, који столују у Скадру. Од владавине Михаила Дукља се почела звати Зета. Године 1077, да би га папа Гргур VII крунисао за краља, Михаило се конвертирао са својим поданицима из православља у католичанство. Том је приликом основао Барску бискупију, која ће постати снажан ослонац католичанства широм Зете. Барс-

кој бискупији биле су подложне све епископије Скадра, Драча и Призрена.

Иако у то време ни у Скадру нити у Драчу па ни у Призрену није било живе душе албанске, албански академици, у бразди њихове фалсификоване историје, пишу да су тада Скадар „окупирали Срби"[20]. Мештани не могу бити окупатори свог места. Или су и Албанци ДАНАС окупатори Албаније?!

Краљ Бодин враћа Зету у православље. Иза себе је оставио два сина: Михаила и Ђура, али га ниједан од њих не наслеђује. Великаши су наметнули Скадру и Србији за новог краља Доброслава II, Бодиновог брата по оцу, из другог Михаиловог брака са византијском принцезом. Пошто је овај почео да води провизантијску политику, рашки бан Волкан, године 1113, опсео је Скадар са војском, победио Доброслава на бојном пољу, заробио га и бацио га у затвор. Тада је за краља Србије изабран Бодинов најстарији брат Владимир III (1114-1118), ожењен кћерком поменутог бана Волкана.

Краљица Јаквинта, Бодинова удовица, радила је потајно против краља Владимира, а у прилог свог најмлађег сина Ђура. Пошто се открила, послата је у манастир. Ипак Ђуро долази на престо 1118. године, али га опседају у Скадру 1122. године његови рођаци, па је морао да се повуче са престола и побегне у Рашку. Тада је дошао за краља Србије његов рођак Грубиша (1122-1129). Ђуро је из Рашке пошао са војском на Скадар и у боју код Бара победио краља Грубишу, који је и погинуо у тој битки. Ђурову војску је предводио кнез Драгило, рођени брат краља Грубише, познат као војсковођа. Тако се Ђуро вратио на српски престо по други пут (1129-1140).

---

20 AKADEMIA E SHKENCAVE E RPSSH (Академија наука Народне Социјалистичке Републике Албаније): **FJALORI ENCIKLOPEDIK SHQIPTAR**, Тирана. 1985, стр. 1017, кол. II.

Против краља Ђура су се побунили 1139. синови кнеза Драгила: Првош, Грубиша, Немања и Ширак, па је следеће године морао да напусти престо. За новог краља долази дотадашњи рашки бан Драгиња (1140-1151). Овога је наследио најстарији син Радослав (1151-1169). Против њега су се побунили бан Рашке Урош и његов син Деса. Краљ Радослав је изгубио тај рат са Десиним синовима и повукао се 1169. године са престола. Последња и одлучујућа битка вођена је између Немање и Радослављевог брата, бана Владимира, код Приштине 1170. године. Победио је Немања, који се следеће године проглашава за владара Србије, али не као краљ, него само као велики жупан. Овиме се окончава владавина династије Оштривојевића и отпочиње владавина нове династије – Немањића.

Велики жупан Немања пође војском и прикључи Зету Србији, дајући је на управљање свом најстаријем сину – Вукану, који исто тако столује у Скадру и импењирано ради да искорени из Зете византијски утицај. Вукана је наследио син Ђорђе, који столује у Скадру под сизеренитетом српских краљева, али и самостално. Од 1242. године документа га спомињу као краља.

Почев са Оштривојевићима, значи већ у IX веку, у Скадар и око њега Србо-Црногорци граде прве храмове, цркве, које су биле израз духовног развоја и културе, људске привржености за то тло. Поготово се грађење цркава развило за време Немањића, који на овим просторима граде и своје дворове, проводе последње дане свог живота, па се ту и смирују, укопавају. У Свачу, епископском граду између Скадра и Улциња, на десној обали Бојане, они ће изградити толико цркава колико дана има година. Па и први архиепископ барски, први примат Србије 1060-1075, који је имао под својом црквеном управом Скадар, био је Србо-Црногорац Петар[21].

[21] FARLATI, Daniele: **ILIRICUM SACRUM**, VII, 17-20.

Поменути Јован Владимир II ће се афирмисати и као светац. Сахрањен је спрва у његовом манастиру, у Крајини, затим у Скадру, све док му мошти не пренеше у Драч и Елбасан, у манастир који и дан-данас носи његово име – Манастир Светога Јована, а коме су 1964. године Албанци подметнули мине и срушили га.

Јован Владимир владао је у почетку Скадром под сизеренитетом Византије. Затим (989-1014) прешао је под сизеренитет српско-македонског императора Самуила, да би се опет, после смрти Самуила, вратио под сизеренитет Византа - један од разлога што га Самуилов наследник уби године 1016.

После смрти Јована Владимира у Дукљи се оснажи кнез Војислав, који узе власт у своје руке и отцепи се од Византије. Он проглашава Дукљу независном државом. Године 1040. Војислав ослобађа од Византинаца Скадар и проглашава га престоницом Дукље. Као такву су је имали и његови наследници, црногорски краљеви Дукље.

Скадар се веже са Црногорцима не само као њихов административни центар, главни град државе, и као црквени, духовни центар, већ и као економски центар, па и као културни. Са Скадром се преплиће сва средњовековна црногорска историја, па и уметност, посебно фолклор. Безбројне су црногорске народне песме посвећене Скадру, историјским збивањима око овог града, легенде и митови, дух и национално сазнање, национална бит црногорског народа.

У та времена ни у Скадру ни по околним селима Скадра и скадарских гора није било ни живе ни мртве албанске душе. Албанци су крајем VII века н.е., захваљујући Бугарима кана Аспаруха, прешли Дунав и настанили се по врлетима Хелмске планине и Тракије, данашње Бугарске. Почетком IX века бугарски цар Борис, приликом инвазије на југозападни Балкан (Превалитанија), повео је за собом

Албанце и настанио их је у једној покрајини данашње средње Албаније званој Мат, где су ови нашли остатке келтског племена Албанои, асимилирали их и узели њихово име за своје национално име, наравно – деформисано по природи свог језика у ARBAN-ARBEN [22]. Страни народи су их, по имену Албаноа, назвали Албанци, како их називају и дан-данас. Тако су и Србе називали Трибалима, по имену илирског племена Трибала. Срби су, у почетку, звали Албанце Рабани, што представља метатезу **R:A** у имену ARBAN. Данас их и они називају Албанци.

Ово моје мишљење о пореклу Албанаца формирано је на бази прудентне анализе историјског развоја албанског језика и на сасвим научним констатацијама многих светски познатих научника, од којих узгред спомињем аустријске Густава Мајера, Густава Вајганда, немачке Хермана Хирта, Георга Стадмилера, италијанске Ђулијана Бонфантеа, В. Пâрвана и румунске С. Пушкариу, Николу Јоргу, који су се најозбиљније заузели студирањем генеалогије Албанаца[23]. Са овиме се сагласио и највећи албански филолог свих времена академик проф. др Екрем Чабеј, који каже да су Албанци све до VI века н.е. били у Румунији, на падинама планина Карпати и Бескиди и да су у данашњу Албанију стигли негде у X веку н.е.[24]. Њега су проследили најновији албански научници-историчари, међу које се истиче **Ардиан Вехбиу** и – посебно – др **Ардиан Кљоси**, доследан сваког поштовања.

---

[22] BUROVIĆ, prof. dr Kaplan: **„Ko su Albanoi?"**, у делу **PRETENDIRANJA ALBANACA**, Женева, 2004, стр. 15; исти: **KO SU ALBANCI?**, Женева, 2007, стр. 7.
[23] RESULI, prof. dr Kapllan: **ILIRËT DHE SHQIPTARËT**, студије, Женева, 1994, стр. 37-60.
[24] ÇABEJ, Eqrem: **Disa mendime mbi marrëdhëniet gjuhësore rumune-shqiptare**, часопис STUDIME FILOLOGJIKE, бр. 1, Тирана, 1975, стр. 52.

Како видимо из литературе, моје албанолошке тезе снажно подржавају и канадски академик проф. др **Владимир Орел**, па др Робер Елсие, затим и англо-американци Фокс Мулдер, Ноел Малколм и други научници, историчари и академици. Па и познати бугарски албанолог академик проф. др Владимир Георгиев, не само да се сложио са овом тезом, већ је приложио и своје аргументе за то.

У XI веку, пошто су асимиловали келтско племе Албанои, па и многе Влахе, Србе, Грке, Албанци су изашли из области Мата и почели да преплављују околне области. У XII-XIII веку стижу на север до реке Дрим, а на југу до реке Шкумбин. Почињу да улазе и у Драч. Појединачно, као трговци и занатлије, они прелазе и реку Дрим, улазе и у Скадар. Један докуменат из средине XIII века сведочи да на обалама Скадарског језера **„Albanenses ne habeant hiberna”** (Албанци немају зимовалишта)[25], што значи да су сточари, номади, који су са својим стадима прелазили у пролеће из Мирдите и Дукађина преко Дрима на испаше скадарских гора, али нису имали и своја зимовалишта у питоминама Скадарског језера. У XIV веку ови албански сточари-номади почињу и породично да прелазе реку Дрим, па се на територији Скадра, посебно по горама, настањују за стално са својим стадима. Познати немачки историчар академик проф. др Георг Стадтмилер, који се озбиљно бавио проблемима Балкана средњег века, каже да у данашњој северној Албанији (преко реке Дрим) у та времена (XV-XVI) становништво је било у већини српско. Па и познати савремени велики пријатељ Албанаца Канађанин др Робер Елсие каже да су приморски градови данашње Албаније били настањени претежно Србима, Грцима, па и Власима, Јеврејима, али не и Албанцима. Колико за при-мер спомињем вам град Валона, који је све

---

[25] ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE: **MONUMENTA MONTENEGRINA**, књига III, том 1, Подгорица, 2001, стр. 111.

до XVI века имао преко 50% свог становништва јеврејске националнос-ти. Ту су у већини били и Грци и Словени (Македонци, Бугари), па и Власи. Албанци су тада у том граду сачиња-вали један сасвим незнатан део. Тек у XVII веку они ма-совно силазе са албанских гора и улазе у Валону, па су данас достигли већину становништва и тако је албанизо-вали.

Прва позната „албанска" државна формација је са краја XII века, конституисана испод реке Дрим, у врлетима обла-сти Мирдита и Дукађин. Њен оснивач је био Прогон (1190-1199), вазал господара Србије жупана Стевана Немање и његовог сина краља Стевана Првовенчаног, који његовом другом сину Димитру даје за жену своју кћерку Комнену[26]. После смрти свога мужа 1216, ова се српска принцеза пре-удала за племића Глигора Камона и наставила да влада Ал-банијом све до своје смрти. Димитар је склопио са Ду-бровачком републиком један уговор, који представља први познати документ ове „албанске" државе – написан на српском језику. Прогон је сигурно био Србин. У та вре-мена Албанци још нису стигли да формирају своју феу-далну властелинску класу. Па и становништво те Албаније у већини није било албанско. Ту су већину још увек чини-ли Срби, Власи, Грци и други. Ана Комнина, која је по-знавала Албанце XI века, као њихова савременица, пише да река Дрим пролази *„поред доњих покрајина Далма-та"*[27]. А Далмати тог времена су били данашњи Далма-тинци, Словени, као што је била словенска творевина и сама Дубровачка република. Албанци ће у наредним веко-вима бројчано надвладати Словене у Мирдити и Дукађину, захваљујући њиховом

[26] AKADEMIA E SHKENCAVE E RPSSH: **FJALORI...**, цит. дело, стр. 222, кол. II.

[27] Anna COMNENAE PORPHYROGENETAE: **ALEKSIAS**, A. Reiffer-scheid, том II, књ. XII, 8, 9, Lipsiae B. G. Teubneri, 1884.

енормном множењу и асимилицији тамошњег становништва[28], али ће и после тога власт опет бити у рукама Срба и других неалбанаца, као што је кон-кретно династија Дукађини, која је немачког порекла. Ко-лико је била „албанска" ова држава Прогона, говори нам и став албанских историчара према њој: они је једва спо-мињу, а понеки од њих је ни најмање не спомињу (кон-кретно Тајар Заваљани), свесни да немају посла са неком албанском државом, већ са једном српском кнежевином.

У једном документу из 1288. године читамо:

„Memento Domine famula tua Elena Regina Servie Diocletie Albanie Chilmie Dalmatie Maritime Regionis, que una cum filiis suis Regibus Urosio Stephane se nove aedificavis istam ad honorem BB. Martyrum Sergii Bacchi ad fiuem usque complevit. Anno Domini MCCLXXX."[29] (Сећај се, Боже, слушкиње твоје Јелене Краљице Србије, Дукље, Албаније, Хилмије, Далмације и Приморског Региона, која је заједно са својим синовима Урошем и Стефаном изнова изградила исту цркву у част ББ Мученика Сергија и Бакха и у потпуности опремила. У Години Господовој. 1280.)

Главни град Мирдите, средиште те области, и дан-данас се назива Орош, по краљу Урошу, сину поменуте српске краљице Јелене, која је позната по реновирању и градњи српских цркава на територији данашње Црне Горе и северне Албаније, па и поменуте гробне цркве зетских и рашких кнежева и краљева.

После Јелене, краљице Србије, и њених синова, а након пропасти Душановог царства, Скадром и читавом Зе-

---

[28] BUROVIĆ, prof. dr Kaplan: **ALBANCITE IMAAT SILNA MOK ZA ASIMILACIJA,** интервју, лист VEST, Скопље, 27. фебруар 2003, стр. 21. Овај интервју имате и на енглеском језику на сајту Универзитета Њујорка, као и на многим другим сајтовима и на другим језицима.

[29] ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE: **MONUMENTA...**, цит. дело, стр. 129.

том, године 1366, завладаће Балшићи, српско-црногорска породица, за шта нам сведоче њихова имена (Балша, Стразимир, Ђурађ I, Ђурађ II Стразимировић, Јелена и др.), па и њихов домаћи језик и државна администрација, новац који су ковали. Преко свега они су били и родбински повезани са владајућом племићком породицом Србије: први Балшић из ове династије Ђурађ I био је ожењен Милицом, кћер-ком српског Краља Вукашина Мрњавчевића, док је Ђурађ II Стразимировић-Балшић био зет Лазара Хребељановића. Они су били вазали српских владалаца и кад су достигли свој највећи успон. Као такви, они се одазваше и краљу Вукашину за Бој на Марици (1371) и цару Лазару Хребе-љановићу за Бој на Косову (1389), увек спремни да крв проливају, па да и своје животе положе на олтар свети своје вере и своје слободе. Балшићи су укрстили своје са-бље са Турцима, бранећи Зету као своју домовину и др-жећи Скадар као престоницу и пре велеславног Боја на Косову. У борби против Турака (Хајредин-паше из Берата) погинуће 1385. године најзначајнији од Балшића, Балша II. Четири године пре Косовског боја!

Њега је наследио Ђурађ II Стразимировић Балшић, који је ковао у Скадру и своју монету на српском језику. Овај се Балшић, како видимо из једног документа који носи датум 17. јануар 1386, поносио својим српским пореклом и родбинским везама својих „славних предака Симеона Немање и Саве".[30]

После Косовског боја Турци су стално узнемиравали поседе Балшића, посебно Скадар. Турски паша Ђаља Шахини успе 1393. године и да заузме Скадар, па и да зароби Ђурђа II. Пустио га је из затвора наредне 1394. године по наређењу султана и повукао се из Скадра, пошто је Ђурађ

[30] GELCICH, Giuseppe: **ZETA DHE DINAISTIA E BALSHAJVE**, Тирана, 2009, стр. 30.

дао султану Јелену, јако лепу жену, коју је представио као своју кћерку. У ствари, ово је била кћерка његове сестре Катерине, удата за владара Драча Карла Топију. Јелену је њен отац Карло Топија удао за племића Марка Барбадига, којему је као команданту поверио град Кроја. Пошто је овај пао у ропство Балшића, Јелена преда Кроју Константину Балшићу, па се и уда за њега (октобар-новембар 1394).

За Константина неки мисле да је био син цара Лазара Хребељановића, док неки други да је био отац Ивана Кастриоте, дед Ђурђа Кастриоте – Скендербега. Гелшић мисли да је био син Ђурђа I Балшића и Теодоре.[31]

Пошто су се Турци повукли из Скадра, Ђурађ именује тамо за команданта Константина Балшића. Овај се толико осили у Скадру, да је себе прогласио за деспота, па и за краља. Ковао је и свој новац са речима на српском језику.[32]

Завршио је трагично у Драчу 1402. године, осуђен на смрт.

Из бојазни да му га опет не заузму Турци, Ђурађ је био принуђен да Скадар уступи Млечанима. Својим снагама он више није био у стању да га одбрани од турских насртаја.

Године 1399. конт и капетан Скадра био је Млечанин Никола Полани. Те је године он ставио на знање Млетачком сенату да је сву област Скадра захватила побуна против млетачких власти, које су је притисле свакојаким дажбинама. Преокупиран својим тегобама око одбране осталих градова Зете, а и болестан, Ђурађ није могао да устаницима притекне у помоћ ничим. Ускоро, 1403, он је умро.

Наследио га 17-годишњи син Балша III. Са Зетом он наслеђује и борбу против Турака и Млечана. Он води огорчене борбе за ослобођење Скадра. Подстиче и црногорско становништво Скадра на устанак против Млечана. Тако

---

[31] Idem: стр. 189.
[32] Idem: стр. 196.

Србо-Црногорац Димитар Бриско диже устанак 1405. против млетачких окупатора. Лично Балша III притече му у помоћ и пође му за руком да ослободи област Скадра и Дриваста, али за кратко време, јер се морао повући, пошто су га Млечани напали с леђа и запоселн Бар, Улцињ и Будву. Тада се Балша III нагоди са Млечанима: он се повуче из Скадра, а они из Улциња, Бара и Будве.

После овога Млечани су били принуђени да власт у Скадру оставе у рукама месног становништва Србо-Црногораца – својих сигурних привржсника. Ипак је ректор, главни управљач градом, био Млечанин, који је имао, како нагласисмо, двоструку титулу: конт – капетан (*comes et capitaneus*).

Кад је Балши III дошла смрт 1421. године, пошто није имао наследника, оставио је Зету у наследство свом ујаку – српском деспоту Стефану Лазаревићу, сину косовског мартира Лазара Хребељановића. Овај одмах диже војску и пође на Скадар против Млечана, који му беху заузели и приморске градове Зете. У овом рату, као његов вазал, узео је учешће и српски властелин и владалац Кроје (Албанија) Јован Кастриота са својим синовима, међу којима је био и Ђурађ, будући Скендербег, сада национални херој Албанаца.

Стефан Лазаревић је стигао до Скадра, па је ушао и у Улцињ, али се одмах морао повући, јер се разболео и умро. На престолу Србије наследио га је деспот Ђурађ Бранковић, који са Србијом наслеђује и рат против Млечана за Зету.

Повлачењем Балшића са власти, Зетом су завладали Црнојевићи, једна нова феудална породица, која се почела уздизати још за време Балшића и која ће у историји ове земље одиграти значајну улогу, не само у одбрани своје домовине од турских насртаја, већ и у културном погледу. Пошто је у међувремену Скадар пао под турску власт

(1479), они премештају престоницу Зете у Жабљак, на Скадарском језеру, наспрам самог Скадра, а у очекивању повољног момента да се поново врате у старославну престоницу Зете од пре 500 година, или – како каже доктор Деретић – од пре 1000 година.

Како се зна, Турци су дефинитиво заузели Скадар 1479. године, отимајући га Млечанима оружаним снагама. Борбу за одбрану Скадра учинили су Србо-Црногорци, који су представљали не само гро становништва тог града, већ и гро оружаних снага. Штавише, и командни кадар те војске био је српско-црногорски. Колико за пример спомињемо главног команданта одбране Скадра Данила Јуричића.

После јуначке крваве одбране, он је предао град Турцима.

Тако Скадар, који је пуних 500 година редом био престоница Зете и ни један једини дан није био не престоница, већ ни обичан град Албаније, паде у руке Турцима, које су у овом нападу, као и у свим претходним (и тамо на Косову 1389!), па и у наредним, помагали Албанци не само као регрутовани војници, већ и као најамници (арнаути, мерценари), па и као башибозуци.

Историчар Марино Барлетиус, који је учествовао лично у одбрани Скадра од турског напада 1479. године, писао је и објавио читаву књигу о тој одбрани. Он каже да су град бранили Илири (Србо-Црногорци), а не Албанци[33]. Тада су се у Скадру Албанци бројали на прстима руку. Они су били сасвим-сасвим малобројни, сасвим безначајни. На супротној страни, под турском заставом, још пре Косовског боја, а под командом свог исламизираног Љаља Шахина, они су марширали чак до Босне. Наравно, као и свугде, после турске окупације Албанци ће заузети огњиш-

---

[33] BARLETIUS, Marino: **DE OBSIDIONE SCODRENSI**, Венеција, 1504.

та побијених Срба, Црногораца, Македонаца, Грка и Влаха. Од непобијених, један ће део протерати а други ће асимиловати и тако, у XVIII-XIX веку они ће бројчано надвладати у Скадру.

И пошто је пао у руке Турака, неколико векова редом у Скадру су наставили да владају Црногорци из владајуће породице Црнојевића: син Ивана Црнојевића Станиша, који пође у Истанбул код турског султана и прими ислам. Историчари су се поделили: једни кажу да га је послао сâм отац, а други да је побегао и својевољно се муслиманизирао, да би се као муслиман вратио и владао Црном Гором. Чињеница је да се он одмах после тога са новим именом Скендербег вратио у Скадар и владао ту под турском заставом док је био жив.

После Станише-Скендербега Црнојевића Скадром и Скадарским санџаком, па и Скадарским пашалуком, наставили су да владају муслиманизирани Црногорци. Један од њих је и Сулејман-паша Мали, кога султан именује у Скадру санџакбегом 1684. После њега је био везир у Скадру Худаверди-паша, па Мехмет-бег Ресулбеговић, затим су се смењивале паше из кућа Чаушоли и Беголи, док не узеше власт паше из познате црногорске породице Бушатлић, који створише своју династију и владали су скоро читав век.

Сулејман-паша Мали, као скадарски санџакбег, стално је узнемиравао слободни део Црне Горе, како је почела да се назива Зета са Црнојевићима и владикама на власти. Он је више пута упадао у црногорске нахије, па и у само Цетиње. Црногорци су бранили тај део своје слободне груде уз суптилна и врхунска самопожртвовања. Тако су то учинили и првих дана маја 1685. године на Вртијелци, где је погинуо у борби против Турака велеславни хајдук Бајо Пивљанин. Пошто је ту разбио Црногорце, Сулејман-паша је ушао на Цетиње, где је постојао четири дана, жарећи и палећи по непокорној Црној Гори. Тада је спалио Љубо-

тиње, Грађане, Бјелошу, Угње, Очиниће, Трново и само Цетиње.

Идуће године, посебно за освету Баја Пивљанина, са којим се често борио раме уз раме, гроф Иван Буровић из Пераста, капетан личног брода и гувернатор Херцег Новог, напада на улцињској обали турске лађе и заплени их пет, крцате сољу. Тада Сулејман-паша предузима нови поход на Црногорце и 1692. године опет продире до Цетиња, па – за одмазду – сруши Цетињски манастир.

И кад су у Скадру бројчано надвладали Албанци, који под турском заставом формирају и своју феудалну класу, Скадром су наставили да владају црногорски муслимани, међу којима се посебно истичу Бушатлићи (исламизирани Петровићи[34]). Ови су Бушатлићи формирали и своју династију скадарских везира, па и владали Скадром скоро један век (1757-1831). Били су и на завидном културном нивоу. Они су имали најзначајнију библиотеку у Скадру и читавој Албанији тог времена. И док су стално водили борбе са албанским феудалцима југа, са босанско-херцеговачким феудалцима су ступали и у тајне преговоре за ослобођење од турског ропства, посебно са херцеговачким велеславним Сабит-пашом Ресулбеговићем и босанским капетаном Хусеин-бег Градашчевићем, па и са Миланом Обреновићем, господаром тада ослобођеног дела Србије.

После Бушатлића Скадром су неколико деценија владали Турци. Последњи од њих био је Хасан Риза-паша, кога ће у току Првог балканског рата мучки убити властољубиви Албанац Есат-паша Топтани и преузети му команду над опседнутим градом.

Пошто су га у почетку Турци скоро сасвим порушили и од града учинили село, из околине се опет сакупило ту

---

[34] SPAHO, Muniha: **Skadarski muteserif Mahmutpaša Bušatlija prema turskim dokumentima**, u ISTORIJSKI ZAPISI, бр. 4/1963, стр. 671; ISTORIJA CRNE GORE, 3, I, стр. 34.

доста мештана, који подигоше град и развише га поново у економски центар, па је у вези са тим постао и административно седиште Скадарског санџаката и пашалука, који је номинално запремао читаву Црну Гору, један део Србије и, фактички, данашњу северну и средњу Албанију, изузев католичке Мирдите, која је сачувала извесну самоуправу, али је ипак и она званично била у саставу Скадарског пашалука и редовно плаћала годишње дажбине.

Године 1718. у Скадру почињу да отварају своја конзуларна представништва и неке стране државе, међу којима су прве биле Млетачка република, Аустрија и Русија. После Берлинског конгреса ће отворити конзулат у Скадру и Србија. Обот на обали Бојане и поготово Улцињ на обали мора били су луке Скадра, преко којих је овај град одржавао везу са целим светом и вршио своју трговину.

Турци су држали Скадар под своју власт читаве 434 године, све до 23. априла 1913.

Како се зна, крајем 1912. године балкански народи се ујединише и бацише у ослободилачки рат против турског окупатора. Том су приликом позвали и Албанце, али ови наставише своју вековну сарадњу са турским окупатором и, под турском заставом, борили су се – као увек – и у Првом балканском рату све до последњег дана. Како признају сами албански историчари, поред регрутованих у турској војсци, преко 20.000 албанских добровољаца, башибозука, уврстило се покрај турске војске само на српском фронту. Тако пишу Албанци *Shaban Braha, Ajet Haxhia* и др. Па и Скадар до последњег часа бранио је под турском заставом Албанац Есат-паша Топтани.

Скадар су у почетку напали Црногорци, под командом престолонаследника Данила Петровића, сина краља Николе. Један је црногорски Данило под млетачком заставом предао Турцима Скадар, а други Данило, под националном црногорском заставом, учини јуначки јуриш да га осло-

боди. Убрзо им дођоше у помоћ и српске трупе, које су преко Косова и Македоније избиле на обале Јадранског мора, пошто су недалеко од Скопља сломиле кичму турским трупама.

За ослобођење Скадра вршени су огорчени, крвави напади, пошто је био јако утврђен и од времена припремљен за то. У борбама за ослобођење овог града убијено је преко 5000 Црногораца (Албанци кажу 18000) и преко 2500 Срба. Најзад, Есат-паша је предао град и повукао се са својим Албанцима за Драч.

Тако се ослободи средњовековна престоница Црне Горе и Србије. Скадар су бранили Црногорци од турског окупатора до последње капи крви, па га од њих и ослободише морем крви својих најбољих синова.

У то време сазвана је у Лондону Конференција амбасадора Великих Сила, која реши стварање албанске државе. У границе ове нове државе амбасадори укључише и Скадар, иако су добро знали да овај град ни историјски, нити културно и економски не припада Албанцима. Али, ако није припадао Албанцима, он је припадао политичким сплеткама Великих Сила. Зато од краља Николе Петровића затражише да повуче своје трупе из града и да га преда Међународној комисији (14. маја 1913), која је преузела на себе послове стварања албанске државе.

И да није било оних скоро 10000 палих бораца за ослобођење, преболно је било повлачење из Скадра не само за краља, већ за све Црногорце, па и за Србе. Скадар није био само њихов главни град, вековна престоница, бастион њихове прошлости и будућности, њихове историје и њиховог истрајања, њихове бити, за чије ослобођење пролише толико крви, положише толике животе. Скадар је био и центар црногорске средњовековне културе, центар цркве, вере, части и достојанства, њихов понос. Био је и економски центар, животно важан за Црногорце, који су само у том

крају језера имали своју зиратну, плодну земљу. Како се зна, сав остали део Црне Горе је или голи крш или неплодна раван.

Са Скадром, како видесте, преплиће се сва средњовековна српско-црногорска историја, па и уметност, култура, посебно фолклор. Безбројне су црногорске народне пес-ме посвећене Скадру,историјским збивањима око овог гра-да, легенде и митови, дух и национално сазнање, нацио-нална бит црногорског народа.

Албанце није везало за Скадар ништа друго, до само већина становништва, која је постигнута последњих векова, а која се у једном добром делу састоји од албанизованих Црногораца, колико преко муслиманске вере, толико и преко католичке, који и дан-данас чувају и свест црногорску и језик својих старославних предака, иако су им забранили да тај језик говоре и на својим огњиштима.

Кроја је позната као средњовековни главни град Албаније.

Албаније, а не Албанаца!!!

Па ни она, за Албанце, није ништа у поређењу са Скадром за Црногорце. Откидање Скадра од Црне Горе било је равно са чупањем срца од трупа створа, који тек отвара очи после толиких векова проведених у несвестици.

Скадар је, ако не за 1000 година, како то претендује Јован Деретић, бар за 500 година, како то признају и сами албански историчари, све до дана турске окупације 1479. године био црногорска и српска престоница, не само световни, већ и црквени, културни и економски центар српско-црногорског народа. Северна Албанија правно ће то постати тек 1913, одређивањем њених граница од Конференције амбасадора Великих Сила у Лондону. Све до те године сва је Албанија била само географски појам, јер ни етнички, па ни правно, као држава није постојала. Следствено, претендовање наших људи на „северну Албанију",

па и краља Николе, који је 1912. године пошао са војском да је ослободи од турског окупатора и присаједини већ ослобођеном делу Црне Горе, било је оправдано и исправно.

Дан-данас у Скадру једна трећина становништва су Цр-ногорци, православне, католичке и муслиманске вере. Под турском влашћу су имали и некаква национална права, имали су и своју школу. Под албанском влашћу немају ни-каква национална права, ни право да се називају Црно-горци, ни право да носе своја национална презимена (сва су им насилно албанизована!), боже сачувај да имају и који буквар на свом језику.

Материјалним и финансијским средствима српске школе, коју су затворили Албанци, отворена је албанска школа, у којој ни за време Енвера Хоџе, који нам се бусао у прса и за пролетерски интернационализам, српско-црногорској деци нису дозвољавали да уче ни на албанском језику.

За разлику од албанских власти, које су стално подстицале непријатељство албанске дијаспоре у Црној Гори, Србији и Македонији према Црногорцима, Србима и Македонцима, југословенске власти не само што никада ничим нису подстицале непријатељство југословенске националне мањине у Албанији према Албанцима и албанској држави, већ их никада нису узели ни у заштиту од крајње криминалног третмана који им је учињен, чини ми се и дан-данас.

Србо-Црногорци у Албанији дан-данас немају ни буквара свог!

Затвор у Бурељу, Албанија,
дана 06. фебруара 1973. године.*)

---

* Ова је студија објављена први пут у неколико узастопних бројева сајта **KORENI**, почев од 22. јуна до 27. јула, Београд, 2010. Приликом припреме за то издање, рукопису из затвора су учињене неке допуне.

СКАДАРСКИ ТРИОД

– У вези са албанским фалсификатима –

Албанац *Mojkom Zeqo* (Зеђо), познат као фалсификатор, у албанској ревији LA NUOVA ALBANIA бр. 3, Тирана, 1985, објављује на италијанском језику чланак *Il tema albanese in alcune publicazioni antiche*, где – између осталог – каже:

1. На стр. 16, кол. II: *Anche lo scrittore di Ragusa del XV secolo Marin Drzhie cita parole albanesi in una sua opera*.

Пре свега, име *scrittore Marin Drzhie* јесте ДРЖИЋ, а не како га то деформише албански паметњаковић, који, пошто га не може албанизовати, настоји да га италијанизује. У тој колотечини он прећуткује да је *sua opera* написао на српско-хрватском језику, а не на италијанском.

Raguza је Дубровник, али се нашем албанском „пријатељу" више свиђа име *Raguza*, не само зато што га тако називају Италијани, већ што етимологију тог нашег топонима његове албанске колеге изводе од њиховог апелатива **rrush** – *„грожђе"*, правећи се као да не знају да су ту реч позајмили из српског језика, од **грозд** > розд > rusht > rrush.

Прештампана од Радована Б. Милића у његовом делу **SVETSKI RAT PROTIV JEDNOG ČOVEKA**, Словенске Коњице, 2011, стр. 67-74. Приликом припремања за то ново издање, опет су јој учињене неке допуне. Наново прештампана у мом делу **ODAN I ODRAN**, Улцињ, 2011, стр. 19-38. Затим и у делу **ETIMOLOŠKE STUDIJE**, Улцињ, 2014.

Што се тиче албанских речи које он цитира, наводно изведене из дела Марина Држића, њима би он хтео да докаже да је и Дубровник њихов, албански. Бар тако претендују његове колеге, које нам се – као и он – бусају у прса за пролетерски интернационализам!

2. На истој страни и истој колони пише: *E' stata occertata la publicazione nel 1563 a Shkodra di un „Triodio" dal tipografo chiamato Shtjefen Shkodrani. Questo „Triodio"* viene *descritto dallo scienziato Safarik il quale ne aveva una copia nella sua biblioteca.*

Пре свега, треба знати да је тај TRIOD, објављен дана 24. XII 1563. године у Скадру, други део дела, јер се први део објавио у Венецији (Италија) године 1561. Оба дела су написана на српско-хрватском језику, што М. Зећо зна сасвим добро, али намерно прећуткује, јер не служи његовом циљу. Језик дела сведочи да је написано од којег нашег човека, Србина. За овај *Триод* говори и дело HISTORI E LETËRSISË SHQIPE, том I, Тирана, 1959, стр. 189, али то М. Зећо прећуткује.[35]

Штампарија је била својина познатог црногорског штампара тог времена Камила Зановића, кога ови Албанци спомињу у својој Енциклопедији код гласа SHTYPSHKRO-NJA, али са презименом ZANETI, како се могуће писало на италијанском језику, а што се овим Албанцима више сви-ђа, пошто им је налик на њихова презимена.[36]

---

[35] Не знам зашто, прећуткује то и Никола Рацковић у његовом **LEKSIKONU CRNOGORSKE KULTURE**, Подгорица, 2009.

[36] И овога Н. Рацковић не спомиње у његовом делу, али зато спомиње остале Зановиће, познате у историји Црне Горе, па и у црногорској култури, са делима написаним на српском језику. Видите код њега Зановић Стефана и Мирослава из Будве. Значи не само језик *Триода* и осталих дела ових Зановића, већ и њихова лична имена (Мирослав!),

Право име графичара је Стефан Скадранин, који М. Зећо – у бразди албанских академика[37] – албанизује у *Shtjefen Shkodrani*, иако сигурно зна да се под тим именом подразумева Стефан Занетовић – стари, јер млађи је из XVIII века, рођен у Будви 1751, умро у Амстердаму 1786.[38]

Овај Стефан Скадранин – Занетовић, који је био калуђер, могуће је и аутор тог *Триода*.

Штампарија Србо-Црногораца у Скадру (године 1563!) и *Триод* на српском језику сведоче да су у том граду, некада престоници Срба и Црногораца (од 1479. године окупираној од Турака!), живели тада ови, Србо-Црногорци, а не Албанци. У то време, Албанци не само да нигде нису имали своју штампарију, већ нису имали ни азбуку, нити буквар. А и бројно су били тако мало у Скадру и тако интелектуално заостали, да нису осећали ни потребу за азбуком, букваром и штампаријом, пошто међу њима и није било писменог човека. Прва књига на албанском језику, написана од Хрвата **Ивана Бузука**, објављена је у једној црногорској штампарији, а и написана је делимично словима црногорске азбуке.

Чланак Мојком Зећа нам исто тако сведочи да су ови Албанци склони да фалсификују све и свашта, албанизу-

---

сведоче да имамо посла са Србо-Црногорцима, а не са Италијанима, понајмање са Албанцима.

[37] М. Зећу су претходили албански академици, који исто тако (а бусајући се у прса и за пролетерски интернационализам!) албанизују име овог Црногорца: видите њихово дело **FJALOR ENCIKLOPEDIK**, Тирана, 1985, стр. 1069, кол. I, глас SHTYPSHKRONJA. На стр. 44, кол. I, глас ARMËTARËT, и Стојану су презиме СКАДРАНИН албанизовали у SHKODRANI. Па зар само његово име СТОЈАН не сведочи да је био Србо-Црногорац?! Кад бисмо ми имали коју личност са именом **QËNDRIM** (алб. СТОЈАН), они би проламали небеса громовима и муњама, горе од Св. Илије, а урличући да је та особа њихова, Албанац.

[38] RACKOVIĆ Nikola: **LEKSIKON CRNOGORSKE KULTURE**, Подгорица, 2009, стр. 841.

јући нам не само живе људе, овде у Албанији и тамо, у Југославији, већ и мртве, баш као Чичиков Николаја Васиљевич Гогоља.

Фалсификовање историјских чињеница од стране Албанаца је очито сведочанство не само њихове интелектуалне беде, већ и чињеница да су се од времена опростили управо од онога за шта нам се највише бусају у прса – од пролетерског интернационализма.

Затвор у Бурељу,
Албанија, дана 20. VIII 1985.*)

* Објављено спрва на сајту **GLAS DIJASPORE**, Либек – Немачка, 01. XII 2011. Прештампана у мом делу **VELIKA JE CRNA GORA** – студије и чланци, Улцињ, 2011, стр. 156-157.

ДОПРИНОС СРПСКО-ЦРНОГОРСКЕ И МАКЕДОНСКЕ МАЊИНЕ У ИСТОРИЈИ АЛБАНСКОГ НАРОДА

Све националне мањине Албаније, која мање а која више, дале су свој позитивни допринос у историји албанског народа. Међу њима и српско-црногорска, па и македонска национална мањина.

Допринос српско-црногорске и македонске националне мањине није се ограничио само у економском развоју земље, нити само на пољу културе, просвете и науке, већ и на бојном пољу, где се крв лила, па се и гинуло. Многе су се српско-црногорске и македонске мајке завиле у црно зато што су њихови синови (па и кћерке!) дали своје животе за слободу Албаније. Србо-Црногорци и Македонци бранили су Албанију као своју домовину и борили си се за њу раме уз раме са Албанцима, као са својим саплеменицима, као са својом браћом, као са својим народом.

Кад су Албанци стигли у Мат у IX-X веку нове ере, а у наредним почели да се шире и ван те области, они су живели у симбиози са тамошњим Словенима, Србо-Црногорцима и Србо-Македонцима, који су средином VI века, тачније 548. године, ушли у *Durrhachium*, од њих србизован у Драч, а Албанци, једно пет векова касније, албанизоваће га у *Durrës*. Тада су Словени делили са Албанцима и добро и зло, па се и њихова историја преплиће. Ова ће им се историја испреплетати и у наредним вековима, па и кад је албански етнос бројчано надвладао словенски.

Словенска феудална господа, као уопште европска, чувала је строго свој сталеж и сталешке привилегије, влада-

јуће позиције, тако да није дозвољавала никоме из нижих сталежа, па ни Албанцима, да продиру у њега, не само у световни, већ ни у онај клерикални сталеж. Треба да Албанију окупирају Турци, чија ће либерална феудална класа дозволити и Албанцима да се извију и афирмишу као феудална господа. Тако, у та времена, Албанија (Албанци су је звали Арберија!) била је географски појам, као и претходним именима Превалитанија и северни Епир (затим *Nuovo Epirus*), како су ове покрајине називали римски окупатори. И биће то још дуго времена, све док јој се 1913. године, једном међународном конвенцијом, нису фиксирале политичке границе.

Треба знати да је један Србо-Црногорац и увео Албанце у историју. То је био драчки стратег Ђорђе Манијак, који године 1043. регрутује Албанце као најамнике, постројава их са осталим својим војницима и из Драча тријумфално маршира на Солун, осваја га и наставља за Визант (Цариград, Истанбул), са намером да и он узме учешће у тадашњим борбама за царски престо. Постројавање Албанаца под заставом Ђорђа Манијака, година 1043. јесте почетак историје албанског народа. До те године историја није познавала Албанце. Следствено, пре 1043. године, па и за неколико векова после, имамо посла са историјом Албаније, а не са историјом Албанаца. Ту су историју сачињавали Пелазги, међу којима су и прото-Словени (Сербони, Анди и Сармати), затим Трачани, па Грци, Илири, Келти (њихово племе Албанои и даће име овим просторима!), Римљани, свакојаки варварски народи, затим Власи, Словени, Цигани, али не и Албанци, који, како је то признао и највећи албански филолог академик проф, др Екрем Чабеј, долазе у Мат тек у X веку наше ере.[39]

---

[39] ÇABEJ, Eqrem: **Disa mendime mbi marrëdhëniet gjuhësore rumuno-shqiptare**, часопис STUDIME FILOLOGJIKE, бр. 1, Тирана, 1975, стр. 52.

Коју годину пре Ђорђа Манијака, у околини Драча диже свој српско-црногорски и македонски народ на устанак против Византа **Тихомир** (могуће и Албанце!), који се уједињује са србо-македонским устаником **Петром Дељаном** (дан-данас у Албанији постоји православна породица Дељана: *Thoma Deljana* – 1967. године био је министар просвете и културе!).

Ова историја припада Албанији, али не и албанском народу. Исто тако и историја феудалне породице Прогон, па Комненос (Михаило I, Теодор, Михаило II, Јован Асен, Александар, Комита), па Балшић, па Душман (Дамиан, Горан, Ненад и Љеко), па Јуришић, Јонима, Захарија, па Скура (Михаило, Прогон), па Музака, па Арјанити, породица Црнојевић (Стеван, Иван, Радић и Станиша-Скендербег), породица Дукађини и друге, све до феудалне породице Бушатлија. Којем год народу припадале оне и какве год вере биле, изузимајући породицу Дукађини, која је немачког порекла (и коју другу као ову!), све су оне биле месне, мештани и, као такве, не могу се сматрати окупаторима, ни кад су самостално владале, нити кад су биле у вазалном односу са византијском владајућом династијом, посебно са српском владајућом династијом Немањића, па ни са млетачким властима. Изузетак чине оне феудалне породице, које су се преко исламске вере истоветиле са турским окупатором и представљале турску власт, реализујући и турске окупаторске планове и циљеве, све до потурчења месног становништва.

Од године уласка у историју Албаније, из Мата Албанци су се перманентно, из века у век, па и из деценије у деценију, ширили на све стране данашње Албаније. Енормним множењем, новим придошлицама из гора средње Албаније и асимиловњем тамошњег неалбанског становништва, Србо-Црногораца, Србо-Македонаца, Бугара, Влаха, Грка, Италијана, Турака, Курда, Армена, Татара, не само

што ће надвладати бројчано, већ ће – после турске окупације – преко своје феудалне класе почети да играју и улогу из прве руке.

Прва у историји позната држава именом Албанија (не *Shqipëria*, нити *Arbëria*!) формирала се испод реке Дрим, у данашњој области Дукађин и Мирдита. Њен владар је био Србо-Црногорац Прогон, чијем ће сину Димитру српски краљ Стеван Првовенчани дати за жену своју кћерку Комнену, која ће владати том Албанијом не само поред свог супруга, већ – пошто је он умро – и самостално. А кад се преудала, помоћи ће је у томе и супруг – властелин Глигор Комона, исто тако Србо-Црногорац.

Српско-Црногорски властелини (и бугарски, и македонски, и влашки, и грчки!) владали су тадашњом Албанијом (која се простирала испод реке Дрим!) све до турске окупације, а у појединим областима и после турске окупације, посебно у северној Албанији, са центром у Скадру. Њихова историја, постепено, од *историје Албаније* претапа се и у *историју албанског народа* тог времена и тих крајева.

Ови Словени Албаније даће албанском народу и њиховог националног хероја – велеславног Ђурђа Кастриоту – Скендербега, који је за четврт века непрекидно предводио победоносно Албанце и све друге народности Албаније из победе у победу, а против турског окупатора. Отац Скендербега, Јован I Кастриота, био је вазал српског владара Стевана Лазаревића. Сâм Скендербег био је вазал српског владара Ђурђа Бранковића, док се син Скендербега – Јован II – оженио Ирином, кћерком тадашњег српског владара Србије.

Око Скендербега су се окупили тада сви јунаци Албаније тог времена, међу њима у првом реду Србо-Црногорци и Србо-Македонци, чија имена бележи историја. Од њих посебно се истакао гроф Бранко, по свему ујак, брат

Скендербегове мајке Војиславе, најповерљивија личност Скендербега.

Као министар Спољашњих послова Скендербегу је служио Србо-Црногорац Павле Анђелић, тадашњи драчки бискуп, који ће својом руком забележити прву албанску реч, прву албанску реченицу и мисао, познату у историји албанског писма и језика као FORMULA E PAGËZIMIT (Формула кршћења), која је из године 1463.

За све време турске окупације, док су муслимани Албаније, као уосталом и муслимани свих крајева Балкана, учинили заједничку каузу са турским окупатором, хришћански Србо-Црногорци Албаније, као и сви други хришћани ове земље и Балкана уопште, сачували су у свом срцу искру слободе, па су и самим устрајањем у хришћанство давали пасиван отпор окупатору. Од пасивног отпора они ће прећи и у активан, не само хватајући шуме и планине као хајдуци, качаци, већ и дижући се с времена на време и на устанак, сами или у сарадњи са осталим хришћанима Балкана.

Под турском заставом Скадром је у почетку владао Станиша (превером назван Скендербег), син црногорског владара Ивана Црнојевића. Он се зато и исламизирао, да би на тај начин наставио владавину над тим областима, које су све до турске окупације припадале његовом оцу. Скадарским санџакатом и пашалуком владали су и други Србо-Црногорци. Србо-Црногорац је био и Сулејман Мали, санџакбег у Скадру крајем XVII века, када у том граду још увек гро становништва чине Словени, од хроничара звани Илири још од VII века. Србо-Црногорци су и Бушатлије, који су владали Скадром као везири готово око 100 година, од 1757. све до 1860. године. Под владавином Бушталија у Скадар претеже албански елеменат, пристигао ту из околних гора и планина, енормним множењем и асимилацијом неалбанаца, међу којима главни део чине управо Србо-Цр-

ногорци, како они исламске, тако и они католичке вероисповести.

Србо-Црногорски владари Скадра, под турском заставом, плели су историју не само северне Албаније и тамошњих Албанаца, већ и историју средње Албаније, као и историју Црне Горе и црногорског народа, оних предела који су били под турском влашћу.

Наглашавамо да су скоро сви бискупи северне Албаније били Србо-Црногорци, па и онај што се спомиње именом Лазар Арбаненсис. Они су учинили и допринели тако много да се сачува католичка вера код Албанаца, а кроз ово допринели су да се сачува и албански језик, па и дух отпора према турском окупатору, да су их сами Албанци оправдано присвојили. Данас их они третирају као своје, као Албанце, претендујући и на њихово албанско етничко порекло, па и онда кад су им ови отворено рекли, усмено и писмено, да су Срби, а не Албанци. Колико за пример, сем поменутог Павла Анђелића и Лазара, спомињемо др Петра Богдана и Матију Мазарека. Породице Анђелић, Богдан и Мазарек дале су Албанији и многе друге бискупе. У Албанији је нарочито позната бискупска породица Бјелић, коју је Фан Ноли прекрстио у BARDHI.

Франо Бјелић (Frang Bardhi – 1606-1643) аутор је првог речника албанског језика и, као такав, први албански лексикограф.

Др Петар Богдан (1625-1689) аутор је дела CUNEUS PROPHEDTARUM, написано на албанском, српском и латинском језику. Албанци га сматрају као *„Shkrimtari më i shquar i letërsisë shqiptare të vjetër"*.[40]

Његови следбеници дан-данас живе у Скадру, где настављају да носе то презиме (иако су сада муслимани!), док

[40] AKADEMIA E SHKENCAVE E RPSSH – Сектор албанске енциклопедије: **FJALOR ENCIKLOPEDIK SHQIPTAR**, Tiranë, 1985, стр. 106, кол. II.

су у *Kukës* променили то презиме у SHEHU: *Kudusi Shehu* – потпредседник Среског народног одбора 1969.

И аутор прве штампане књиге на албанском језику – MESHARI – јесте Словен, поп **Иван Бузук**, син Будек Бузука. Додуше, овај није био Србо-Црногорац, већ Хрват, од оних које је Ватикан слао у Албанију да тамо служе.

Али, ако он није био Србин, био је Србин католички поп **Михаило Константин Ђечов** (1873-1929), пореклом из села *Kryeziu* (Пука, Албанија). Он је један од првих аутора драме на албанском језику (DASHTUNIJA E ATDHEUT, 1901) и других литерарних дела. Поготово је познат као етнограф: сакупио је и припремио за штампу дело KANUNI I LEKË DUKAGJINIT (*Обичајни кодекс Љеке Дукађина*, Скадар, 1933), чиме се афирмисао као један од првих албанских етнографа, па и као археолог[41]. И за њега Албанци претендују да је био Албанац и по националном пореклу, али је у последње време иступио и један Албанац, познати научник албанолог проф. др Александар Стипчевић, који је рекао својим Албанцима да је био Србин не само др Петар Богдан, већ и М. К. Ђечов.[42]

Кад смо већ код попова и бискупа, наглашавамо да Албанци никада нису имали ни своју православну цркву. Осамостаљење албанске православне цркве од Цариградске патријаршије дело је Грка Фан Нолија (право име Теофан Мавроматис) и Србо-Македонаца Ђорђа Николића оца велеславног књижевника Миђенија. Преко српске цркве Албанци су и примили хришћанство, а преко српске католичке надбискупије у Бару (Црна Гора) и српских католичких бискупа, као што су били конкретно поменути

---

[41] Idem: стр. 335, кол. I.

[42] BUROVIĆ, Kaplan: **MARTIRIZIRANO KOSOVO**, студија **Nadbiskup Bogdan je sâm izjavio da je Srbin**, Женева, 2007, стр. 117-119. Видите и код RAMAJ, Albert: **Bogdani dhe Gjeçovi mbesin çka janë**, revista URTIA, бр. 1, Загреб, 1993.

из породица Бјелић, Анђелић, Богдан, Мазарек, па Петар и Анте Буровић, Андрија и Вицко Змајевић, Албанци су сачували не само хришћанство, већ и језик, а ово значи – своју етничку и националну припадност.

Како се зна, године 1479. бранили су Скадар од турског напада Србо-Црногорци, који су га, како то признају и сами албански академици-историчари, пет векова редом имали за престолницу своје државе. Године 1913. ће га Србо-Црногорци и ослободити од турског окупатора. Како 1479, тако и 1913. године Албанци су скоро *en bloc* били на страни Турака. Свака част појединцима! У исто време српско-црногорска национална мањина Албаније је била *en bloc* на страни ослободилаца, који – после толике проливене крви (око 10.000 убијених!!!), присиљени од Великих Сила и да би избегли светски рат - уступише ослобођени Скадар албанском народу.

И не само то: србо-црногорски мањинци ће узети учешће и у проглашењу независности Албаније 28. новембра 1912, док ће Србија бити прва земља на свету која ће признати Албанију за сасвим независну државу, у мутне дане 1913, када су се Велике Силе спремале да је ставе под протекторат Италије или Аустрије.

У борби против турског окупатора Албаније, сем оних Србо-Црногораца (и Србо-Македонаца!), који су се борили уз Скендербега и створили велеславну и митологизовану епопеју албанског народа, посебно се истакао и Скадранин **Ристо Силић**, који је познат и као албански књижевник, јер је и писао на албанском језику, и то значајна дела и са значајним уметничким вредностима.

Овде треба да нагласимо: док су албански муслимани, на челу са **Хаџи Ћамилом**, 1914. године спустили и својим ногама газили албанску заставу, док су они под турском за-ставом марширали против прве албанске владе, оне која је прогласила независност, Србо-Црногорац Ристо

Силић је једини песник на свету (посебно у Албанији!) који је преко своје дивне антологијске песме TRADHTORËVE TË KOM-BIT снажно осудио то. Истовремено, Срби су једини народ који је притекао у помоћ албанској влади својим оружаним снагама и разбио однарођене башибозуке Хаџи Ћамила, који беху опколили Драч и приморали кнеза *Wilhelm Wied* (именован од Великих Сила за владаоца новостворене ал-банске државе) да се попне на брод и отплови за свагда из немирне и у свему несигурне Албаније, која није трпела да њом влада један немуслиман.

Од дана проглашења независности Албаније, Србо-Црногорци су се душом и телом одали новоствореној албанској држави и допринели њеном конструисању и конституисању, стабилизовању. Иако су тако много допринели ослобођењу Албаније, они нису тражили ни најобичнија људска права, камоли и права националне мањине, боже сачувај неки статус аутономије (као нпр. грчка национална мањина, па и влашки етнос!), иако је албанска влада, пред Великим Силама и тадашњој ОУН, узела обавезу да националним мањинама призна и поштује сва права.

Иако су Србо-Црногорцима Албаније негирана и елементарна људска права (она ће се од Енвера Хоџе негирати и самим Албанцима!) ниједан припадник српско-црногорске националне мањине није се заузео организовањем ма какве организације непријатељски расположене према Албанији и албанском народу, нити је узео учешће у ма какве организације такве природе организоване од других, иако су се ту, на њихове очи, организовале велико-албанске тајне терористичке организације, које су преко границе убацивале своје диверзанте у Метохију и западну Македонију да качачким акцијама дестабилизују Србију, па су је са територије Албаније и оружано напале иза леђа, управо у

критичном моменту ангажовања Србије у Другом балканском рату против Бугарске.

Албански историчари признају да су прве искре албанског препорода стигле у Албанију из албанске дијаспоре, али прећуткују да је њихов први препородитељ *Jeronim de Rada*, син српско-црногорске националне мањине, иако им је овај не само својим презименом, већ и самим насловом своје поеме MILOSAO рекао то сасвим јасно.

Наглашавамо да је прву школу на албанском језику отворио у Албанији још за време турске окупације Србин Доситеј Обрадовић. Он је окупио албанску децу око себе и научио их првим словима, кад писати и читати на албанском језику нису знали ни тадашњи државници Албаније. Како признаје бивши председник Савеза књижевника Албаније Димитар Шутерићи, у та времена образовани Албанци (они који су знали писати на албанском језику!) бројали су се на прстима једне руке.

Припадници српско-црногорске националне мањине, посебно они у Скадру, успели су да изводје дозволу од турских власти да отворе на свом језику основну школу, коју су сами издржавали својим трошковима. У овој школи они су примали и албанску децу. Кад је 1925. године успостављена албанска власт у Скадру, школа је затворена, њена средства, материјална и новчана, присвојена су од албанских власти, па је њима отворена школа на албанском језику, у којој Енвер Хоџа није дозвољавао српско-црногорској деци да уче ни на албанском језику. Ко не верује, нека провери: Душанки Буровић, за владавине Енвера Хоџе, није дозвољено да настави средње образовање, а њеном брату Душану ни основно. Разлог? Зато што им је отац био ухапшен као политички осуђеник, за кога су албанске власти знале сасвим добро да је потпуно невин! Додуше, овако су Енверовци поступали и са својом, албанском децом. Жигосани као народни непријатељи или као декласи-

рани, иако им законом није ускраћено право школовања, практично им се то није дозвољавало.

После проглашења независности Албаније у Србији се штампа и први буквар за албанске школе, који се, натоварен на коње, пребацује у Албанију и њиме албански малишани (и не само малишани!) почињу да сричу прва писана слова свог језика. У знак захвалности, како рекосмо, Албанци затворише српско-црногорску школу у Скадру.

У народно-ослободилачкој борби албанског народа против итало-немачких фашистичких окупатора, српско-црногорска национална мањина је узела учешће уз прогресивне снаге албанског народа *en bloc*. Многи су од њих претворили своје куће у партизанске базе, а не мало њих је узело учешће и у ратним окршајима, са оружјем у руци, не само као обични партизани, већ и као руководиоци, у састав командујућег кадра Комунистичке партије Албаније и партизанских јединица. Они су под албанском заставом лили своју крв на све стране Албаније, за њено национално и друштвено ослобођење, без икаквих националистичких илузија. Многи од њих су положили и своје животе – за Албанију и албански народ, а са надом да ће им се после рата признати бар елементарна људска права и права националне мањине, онако како се то предвиђа и међународним законима о националним мањинама.

Албанци су организовали и Фашистичку партију, у служби италијанског окупатора, док Србо-Црногорци нису пристали да буду ни њени најобичнији чланови. Албанци су организовали и СС дивизије „Скендербег" и „Косово", па су под заставом Хитлера пошли да се боре на Источном и Западном фронту, у Москви, Стаљинграду и у Паризу, док припадници српско-црногорске мањине не само што сами нису организовали СС дивизије, ни најмању чету, већ нису ни у албанским поменутим дивизијама узели учешће.

Данас се Албанци горде својим борцима против итало-немачких окупатора *Hajrulla Kastrati* и *Шериф Дестани*, опкољени, ухваћени и обешени у Скадру, прелазећи ћутке преко имена стрица поменутог Душана и Душанке, који је успео да пробије обруч и да настави борбу раме уз раме са албанским партизанима, па је и допринео албанском народу више од њених синова његовог узраста, средине и времена[43].

Сва Албанија посебно познаје **Перлата Реџепија**, **Бра-нка Кадића** и **Јордана Мисју**, афирмисане као **Три херо-ја Скадра** (*Tre heroňjt e Shkodrës*)[44], који су 22. VI 1942. го-дине погинули сред Скадра, борећи се у окружењу против италијанских фашистичких окупатора. Сами су Албанци њихову борбу до последње капи крви окарактерисали као *„epope legjendare, një nga epizodet më heroike të Luftës sonë Nacionalçli-rimtare"*[45], коју су опевали и у песмама. У тој велеславној епопеји, само је Перлат Реџепи Албанац. Бра-нко Кадић (1921–1942, после рата проглашен за народног хероја) и Јордан Мисја су припадници српско-црногорске националне мањине.

Као Бранко и Јордан борили су се и многи други припадници српско-црногорске националне мањине, лили крв и положили своје животе за Албанију и албански народ. Ево имена неких од њих, који су се посебно истакли својом борбом и својим самоодрицањем:

Васил Шантић (1913-1944) – комунистички милитант још од 1931, који се 1937.године бира на дужност шефа Покрајинског комитета Тиране, а 1941. један је од главних

---

[43] За опширније видите интервју **RESULBEGOVIQËT NË HISTORINË E POPULLIT SHQIPTAR**, објављен у ревији YLBERI, год. III, бр. 4, Женева, 1995, стр. 3-6.

[44] AKADEMIA E SHKENCAVE E RPSSH – Сектор албанске енциклопедије: цит. дело, стр. 641, кол. I.

[45] Idem: стр. 641, кол. II.

организатора Комунистичке партије Албаније и Народноослободилачке борбе албанског народа. Издајом од стране Енвера Хоџе убијен је вршећи дужност, коју му је наложила његова Партија. После рата проглашен је за народног хероја.

Васо Кадић (1920-1942) – члан комунистичке организације Скадра, првоборац против италијанске фашистичке окупације, који је – заједно са Албанцима – дочекао са пушком црнокошуљаше Бенита Мусолинија на улазу у Скадар, док су неки други Албанци изашли овим Италијанима у сусрет и дочекали их букетима цвећа, па су их и поздравили као своје ослободиоце од „муслимана"! В. Кадић дана 22. II 1942. године организује у Скадру демонстрацију против окупације земље. На челу те демонстрације је убијен. Албанска га историја бележи као *„dëshmori i parë komunist"*.[46]

Вojo Кушић (1918-1942) – комунистички милитант, члан Комунистичке групе Скадра од оснивања, 1942. године бира се за члана Покрајинског комитета за Тирану и именује се командантом герилских јединица Народноослободилачког рата у Албанији. Пао је у окружењу у Тирани, заједно са Садиком Ставилеци (Албанац) и Џоџи Мартини (Влах). Историографија Албаније окарактерисала је њихову борбу као *„Një nga luftimet më heroike të zhvilluara në qytet gjatë vitit 1942"*[47]. После рата је проглашен за народног хероја. Његово име дато је у Албанији многим улицама градова, квартовима, школама, спортским институцијама и др. У Тирани му је подигнут и споменик.

Да не одуговлачимо, да споменемо и неколико других: Петар Булатовић, Лазар Силић, Драго Силић, Бако Чулић, Ћирил Пистоли (после рата министар здравља).

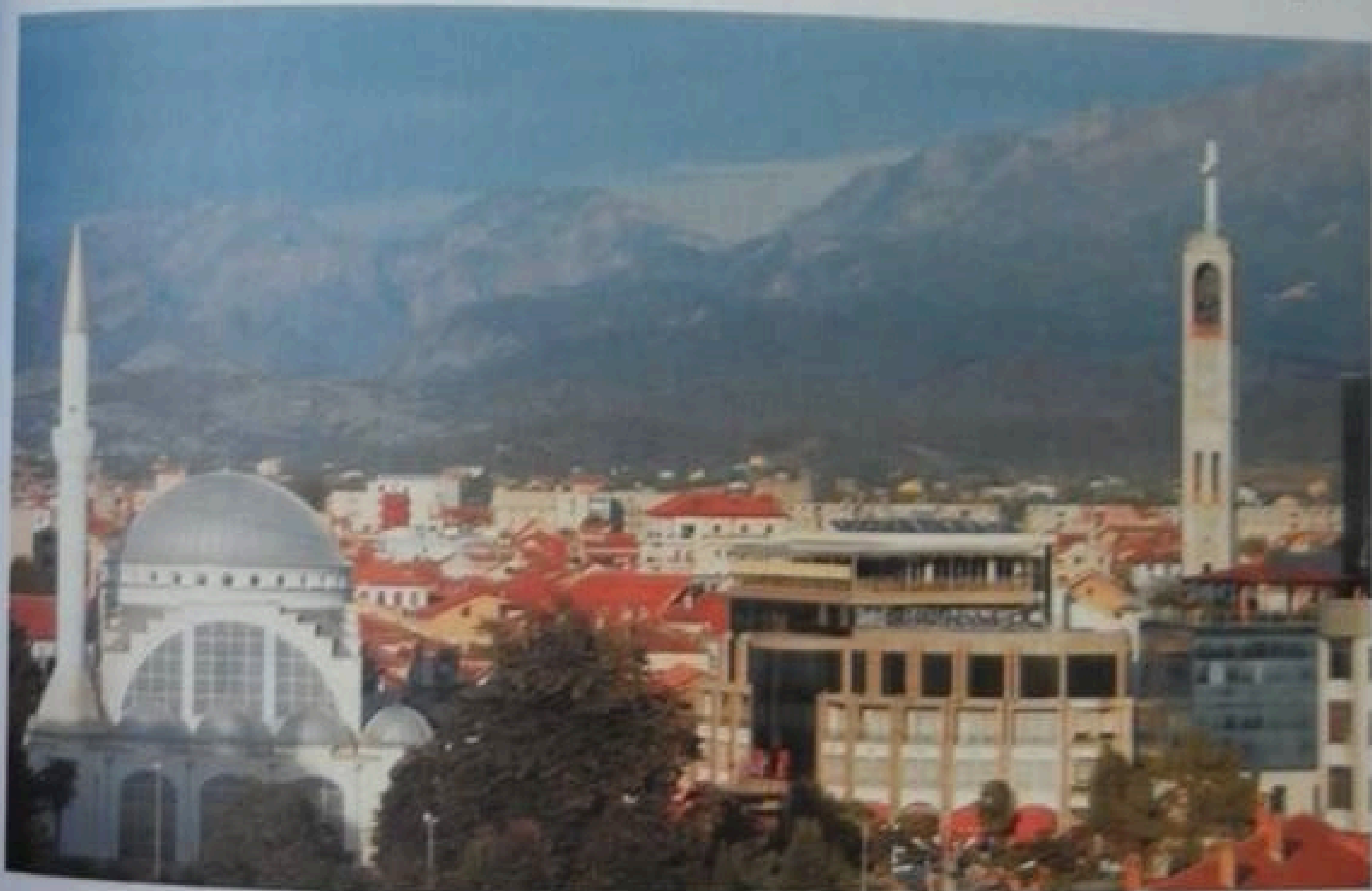
[46] Idem: стр. 1019, кол. I.
[47] Idem: стр. 637, кол. I.

Припадници српско-црногорске националне мањине нису допринели албанском народу само пушком у руци за његово ослобођење од свакојаких окупатора, већ и на пољу економског, па и клутурно-просветног, уметничког и науч-ног развоја. Они су међу првим препородитељима, међу првим добровољним задругарима, међу првим новаторима, међу првим уметницима и књижевницима, међу првим на-учницима, па и међу првим дисидентима и борцима против социјал-фашистичког терора Енвера Хоџе и његове клике. Они су дали максимални допринос за опоравак и развој зе-мље после ратних пустошења у току ДСР, па и максимални допринос за демократизацију, борећи се опет у првим ре-довима, а често и као нико други, претходећи и самим Ал-банцима. Сем већ поменутих, ево да евидентирамо и неке друге личности: Ристо Силић, Блажо Силић, Лазар Силић, Драго Силић, Лаура Силић, Андрија Кушић, Милош Ђорђе Николић, Цирил Пистоли, отац Велиша Поповић, Драго Пјетри, Васо Андро, Хусеин Лачевић, Андро Пеличић, Бо-гић Крстовић, Ибрахим Тукић, Хусен Коцкић, Хасан Ле-кић, Зарија Брајовић, Милан Брајовић, Павле Брајовић, Ка-план Буровић, Владимир Мисја, Валентина Пистоли, Ми-нела Саво, Асим Белинови, Фарук Калеши, Ељаз Гури, Ха-јрула Лека, Ћамил Халуни, Бледар Башановић, Дијана и Снежана Шошкић, Десе Јако и безброј других.

Један од милитаната ове српско-црногорске мањине, први председник Удружења „MORAČA-ROZAFA", добро познати и од свих цењени господин **Милан Васо Брајовић**, који је и лично допринео албанском спорту (фудбалу) као мало ко други, у свом рапорту о српско-црногорској мањини у Албанији, одржаном 10. децембра 2004, на Конференцији Партије уједињења за људска права, наглашава:

„Током историје њене егзистенције на овим областима, ова мањина је суживела са већинским делом станов-

ништва у духу братства, мира, верске и етничке толеранције, које је служило као пример за цео регион у Европи, где су сукоби између већинског и мањинског становништва били чести... Хоћу да посебно нагласим: наша мањина, после тешког периода албанске транзиције и сукоба у бившој Југославији, немира у Албанији 1997. године, дала је велики допринос у односима смиривања тензија између двеју суседних земаља, преко разноврсних културних и спортских активности, организујући састанке и сусрете са представницима власти с обе стране границе, полазећи од начела доброг суседства, где су чести контакти резултира-

ли међусобним поверењем и позитивно утицали на развој северног дела Албаније. Плод те сарадње је развој области од Скадра до границе Hani Hotit *(Божај) и инфраструктура нових изграђених кућа. Тако, премостили смо менталитет предрасуда, којим, када смо тражили отварање граница, звали су нас непријатељима, али је најзад победила чињеница да наша дела су у складу са реалношћу европске интеграције, у којој мултиетничка друштва су реалност*

времена. Само се овим путем можемо интегрисати у Европу. Користим прилику да се захвалим свим припадницима наше мањине за немешање у немире и криминалне активности 1997. године у Албанији".[48]

Немешање српско-црногорске мањине у немире и криминалне активности Албанаца је традиционална карактеристика, коју смо већ нагласили у овој студији. Али, ако се ова мањина није мешала у криминалне активности, како смо исто тако нагласили, она се и те како мешала и активно учествовала у свим позитивним струјањима и збивања времена у Албанији, уједињавала се са Албанцима, подржавала их, па се и борила раме уз раме са њима, како за ослобођење земље од туђинаца, окупатора, тако и у борби за друштвену слободу и демократију, за економски, културни и научни развој. На овај начин она је одиграла, а сигурно ће и у будуће одиграти, своју најпозитивнију улогу у саставу албанског друштва и његовог дијалектичког развоја, доприносећи њеном прогресу, успону и интеграцији са осталим народима Балкана и Европе.

За позитивни допринос који је дала српско-црногорска национална мањина албанском народу, своје јуначко самоодрицање за интересе албанског народа, могу да јој завиде све мањине на свету, у првом реду албанска дијаспора у бившој Југославији, конкретно у Србији, Македонији и Цр-ној Гори. Зато мислимо да је крајње време да се сви на свету, посебно Албанци, опамете и освесте да, све док буду на било који начин угњетавали друге, биће и сами угњетени. Когод угњетава другог, никада ничим не може бити загарантован да неће једног дана бити и сâм угњетен. Борба против угњетавања других је борба за личну слободу. Националне мањине су историјски ишле, иду и ићи

---

[48] BRAJOVIĆ, Milan: **OPIS SRPSKE I CRNOGORSKE MANJINE U ALBANIJI** – рапорт одржан на Конференцији Партије уједињења за људска права, Тирана, 20. децембар 2004.

ће неминовно ка зближавању, братимљењу, интегрисању и сливању са народом у чијем крилу живе, али не преко асимиловања, које је изазвало и изазваће увек и свугде по свету контрапродуктивне резултате, већ преко слободе, преко једнаких људских и националних права, преко демократског и научног одгоја да смо пре и изнад свега људи.

Па покажимо и докажимо да смо стварно л ю д и !

Женева,
дана 10. априла 2008.*

---

* Ова је студија објављена спрва на сајту **MORAČA-ROZAFA**, Скадар, 22. IV 2008. Делимично је прештампана на албанском сајту **ALBANO-VAONLINE.INFO**, где су ти фрагменти и преведени на албански језик од некаквог **Rina 87**, дана 06. XI 2008, а у непријатељске сврхе. Ова је студија унета и у моје дело **NA ISTOKU NIŠTA NOVO!**, Улцињ, 2009, стр. 22-31, која је спаљена сред Тиране, у штампарији „Марин Барлети", сав тираж. Спашено је само неколико примерака, који се сада чувају по националним и академским библиотекама. По спаљивању, прештампана је на сајту **NOVINAR.de**, Минхен, Немачка, 23. јануар 2011.

СКАДАР ИМА НЕ САМО ЦРНОГОРАЦА, ВЕЋ И СРБА!

– У вези са чланком албанске г-ђе Djana Kolja –

У дневном листу МАРО, Тирана, 26. II 2011, албанска г-ђа *Djana Kolja* објавила је чланак **„Shkodra ka malazezë, nuk ka serbë"** (Скадар има Црногораца, нема Срба!), преко којег се демонстрирају неки неправедни ставови, па и противзаконски, који се јасно испољавају и у наслову.

Пре свега за честитање је овој Албанки која признаје да у Скадру још увек има Црногораца (или – како се она изражава – *malazezë*!). До сада, Албанци су негирали постојање неалбанског елемента, посебно словенског елемента, ма где у Албанији, камоли у Скадру, који је за 500 година редом био главни град Црне Горе, кад тамо није било живе душе албанске. Један албански академик претендује да је Албанија настањена искључиво Албанацима (100%), да у Албанији не постоји ни страна дијаспора, камоли икаква национална мањина, боже сачувај и какав етнос!

Ваистину, овај академик, пре што је оденуо црвену кошуљу „комунисте", беше оденуо црну кошуљу фашисте. *Ipsissimus* Енвер Хоџа, својим је пером писао да у Албанији нема до само 100 Срба. Руку на срце а истину на видело – могуће је мислио на оних 100 Срба његове личне гарде!

Како се зна, до пред мало времена, ни оних 100 Срба се нису усудили да се изјасне за Србе, јер су били сазнали да тамо, у стравичном затвору BURELI, једног југословенског политичког емигранта даноноћно су на живо драли, да би га убедили да није ни Србин нити Црногорац, до само Албанац!

Сада, пошто је почео да се топи лед социјал-фашистичког терора, не само неалбанци, већ и неки Албанци,

осмелише се и ето их – изјављују нам се ко за Словена (Србо-Црногорца, Македонца, Босанца), а ко за Влаха, ко за Грка, за Турчина, па и за Циганина.

Полазећи од овога, рекли бисмо да има право г. *Kreshnik Spahiu*, потпредседник Врховног већа правде Албаније, који је денонсирао повреду *„narodnog sovraniteta"*. Па ипак – он нема право. Истина је да се изјављују као такви и прави Албанци да би добили визу за суседне земље, где иду да траже било какав посао, за кору сухога хлеба. Али они не представљају никакву опасност за Албанију и албански народ, понајмање и за повреду *„narodnog sovraniteta"*, пошто се тако изјављују формално, колико да добију визу. Унутар Албаније они настављају да живе као и сви други Албанци, као њихова браћа и сестре (који не траже визу!) и нигде ничиме не иступају као неалбанци, апсолутно нигде никаквих претендовања неалбанских немају. Према томе – не представљају никакву повреду нити опасност.

Ма колико настојао да прикрије истину, овај потпредседник је ипак износи на видело његовим претендовањем: *„Потражње за промену националности у грчко, црногорско, српско, македонско и др., на фиктиван и вештачки начин, кажем са пуним убеђењем да садржe једну велику опасност за будући совранитет и будућност Албаније, једну претњу за блиску будућност ове земље. Кажем ово са пуним убеђењем, јер за једну сироту Албанију, за једну Албанију у развоју, једну Албанију која настоји да консолидује демократију правне државе, имам апсолутно убеђење да једно регистровање на бази етничке и верске припадности и слободне изјаве националности, повећаће такмичење разних националности и повећаће етничку и верску напетост у земљи"*.

Carta canta!

Ови Албанци, бусајући се у прса за слободу и демократију, не мисле да дозволе националним мањинама њихове

земље ни да изјаве своју националну припадност, понајмање да им признају било каква национална права.

Па и наслов чланка нам сугерише управо ово. А јасно је да са тим чланком (и посебно са претендовањем да се Албанци изјављују за неалбанце!) гђа Коља хоће да прикрије истину, која се њој, наравно, и Албанцима као што је она, не свиђа.

Скадар, сем Црногораца, има и Срба, г-ђо Коља. Ништа мање неголи у Црној Гори, како то признајете! На крају крајева, хоће ли се Словени Албаније изјаснити за Србе или Црногорце или и за Македонце и Босанце, то је њихова ствар. Албанци никако, па ни саме власти Албаније, не треба да им се мешају у ту ствар, не треба да им оспоравају њихово право да изјаве своју националност. Како они себе осећају, боље од њих самих, нико не може да зна и нико нема право да им импонује ову или ону националност, као што им ни Југословени нису импоновали албанској дијаспори у Југославији да се изјасне за Геге или Тоске: дозволили су им да се изјасне заједничким именом *Šqipetari*.

Сигурно да ово знају сасвим добро и ови Албанци. Зна-ју они сасвим добро да њима не ремети ништа хоће ли се Словени изјаснити за Србе или Црногорце. Како видесмо – другде њих сврби!

Кад К.Спахиу претендује ништа мање већ за повреду *„совранитета и интегритета"* Албаније изјаву неалбанске националности, има ли у предвид суседне земље Албаније, које су и по територији и по броју становника мање од његове Албаније, које су исто тако импењиране у настојањима да консолидују демократију правне државе?! Са изјавом албанске националности њихове дијаспоре у овим земљама, зар се не повређује суверенитет и интегритет ових држава?! Или нису они ти који су урликали до неба не само за то право албанске дијаспоре (!!!) у бившој Југосла-

вији, већ и за КОСОВО РЕПУБЛИКА?! Или – *quod licet Iovi, non licet bovi!*

Значи, пошто се повређује *„совранитет и интегритет"* Албаније, мањинцима њеним не треба дозволити да изјасне своју националност, већ сви – као до сада – треба да се региструју као Албанци и да се не чују живи, јер – у супротном – БУРЕЛИ је ту, а касапа, који ће их на живо одрати, албански народ је имао и има на претек. Да би ово колико-толико маскирали, овај спахија меша веру са нацијом и, пошто неке земље света *не питају за веру* својих грађана, и Албанија *не треба да пита за...за националност* њихову.

Начелник Среског суда у Скадру *Andri Ymeri*, а заједно са њиме и *Agim Halluni*, један од оснивача Друштва MORAČA-ROZAFA српско-црногорске националне мањине Скадра и целе Албаније, интригирају у истој бразди, износећи нехотице истину о персекутирању националних мањина у Албанији и, посебно, подлу борбу која се води против поменутог српско-црногорског друштва, убацивањем у редове њених чланова деструктивни елеменат, па и Албанце, који се са полицијском мисијом праве као да су „чистокрвни", па и „окорели" Србо-Црногорци.

Ја кажем свим Албанцима да суверенитет и интегритет ниједне државе на свету се не повређује, нити се ставља у било какву опасност *признањем националних права* мањинцима. То им се данас може ставити у опасност од *непризнавања националних права*, од њиховог персекутирања, од њихове асимилиције, насилне денационализације, која се више не толерише ни од њих самих, нити од међународне заједнице.

Чињеница што су ови Албанци принуђени да ову ствар дискутују преко медија, интригирајући и измишљајући, мешајући намерно проблеме и маскирајући истину, јасно нам говори да у Албанији има националних мањина, па и

један етнос – Власи (!), да број Срба у Албанији није 100 и да су они, до јучер, под крвавом петом социјал-фашистичке клике Енвера Хоџе, па и дан-данас, под петом нових спахија и дахија ове државе, потлачени и персекутирани, национално обесправљени, да албанске власти настављају да им оспоравају и елементарно национално право – изјаву њихове националности.

Женева,
дана 27. фебруара 2011.*

* Објављено спрва на сајту **GLAS DIJASPORE**, Либек – Немачка, 13. III 2011. Прештампано у мом делу **VELIKA JE CRNA GORA**, Улцињ, 2011, стр. 108-110.

ГЛАС СРПСКО-ЦРНОГОРСКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ У АЛБАНИЈИ

– Поводом отварања њиховог сајта на интернету –

Први пут у историји српско-црногорске националне мањине у Албанији, чули смо њен глас преко интернета 11. децембра ове (2007) године на сајту ***Greška! Referenca hiperveze nije ispravna.***, који је отворен од Друштва MORAČA-ROZAFA ове мањине.

Јужнословенске националне мањине у Албанији (српско-црногорска и македонска), мештани су у тим пределима Балкана најмање од 548. године наше ере, када су Словени, прадедови данашњих Србо-Црногораца и Македонаца, стигли тамо и освојили од Византинаца град *Durrhachium*, који назваше Драч. Када су после 500 година стигли ту Албанци, они су се измешали и живели у симбиози са Србима, делећи са њима и добро и зло, све до турске окупације Албаније, када се већи део Албанаца исламизирао и, преко вере, ујединио са окупатором, па су постали и његов исукани мач против свих балканских и европских народа, па и против азијских и афричких, куда год су их позивали да се за њих боре турски султани, везири, паше, бегови и аге.

Иако под турским игом, Срби су у Албанији уживали нека права, имали су своје цркве и манастире, па ту и тамо и по коју основну школу, где су и албанској деци дозволили да уче поред своје деце и третирали их као своју децу. Под турским игом називали су се слободно Србима (касније и Црногорцима, Македонцима), па су слободно носили и своја национална имена, презимена.

У борби албанског народа против турског окупатора, Србо-Црногорци и Македонци, као и остале националне мањине Албаније (Грци, Власи, па и сами Турци), узимају

активно учешће раме уз раме са најбољим синовима албанског народа, па су лили и своју крв, положили су и своје животе, надајући се да ће се у слободној Албанији третирати боље. Албанска историја пуна је њихових имена, почев од албанског националног хероја Скендербега, па до националног песника *Naima Frasheri* и *Ismaila Qemali* који им 1912. године разви над главама албанску заставу и прогласи независност Албаније.

Треба да знате да је Србија прва земља на свету која је признала Албанију за независну државу.

Прва!

Али ето – деси се супротно од онога што се очекивало. Албанци не само што их нису третирали боље од Турака, већ им одузеше и она права, која су им турски окупатори признали. Затворише им школе и, уграбљеним средствима српских школа, отворише своје, где Србима нису дозволили да уче ни на албанском језику. Порушише им и оне цркве и манастире, које турски окупатор није стигао да им сруши. Променише им имена и презимена, забранише им да се називају Србо-Црногорци, Македонци, забранише им и да говоре на матерњем језику, не само на улици, већ и код куће, на своја огњишта и под својим кровом, забранише им сваку веру, па и да верују у Бога.

Невероватно, али истинито! И да верују у Бога!

Припадници свих националних мањина Албаније, иако су се албанске власти ангажовале пред Организацијом Уједињених нација да им поштују не само људска, већ и национална права, извргнути су њиховом посебном терору, злостављању и прогањању, да су поједине и на живо одрали, тражећи од њих да се одрекну своје неалбанске националне припадности и да се изјасне као Албанци. Нигде на свету није практиковано једно такво сурово, криминално однарођавање, асимиловање. Албанизовање српско-црно-

горске и македонске националне мањине у Албанији је монструозно, без преседана у историји човечанства.

И поред тога, вером у Бога и у еманципацију Албанаца, као што су се борили са њима против турског окупатора, мањине Албаније се опет боре раме уз раме са Албанцима и против других, нових окупатора, за време Првог светског рата против аустро-угарског окупатора, за време Другог светског рата против италијанског фашистичког и немач-ког нацистичког окупатора, па и после Другог светског ра-та, против домаће криминалне социјал-фашистичке клике Енвера Хоџе. И у овим су се ратовима мањинци истакли и испунили историју албанског народа својим позитивним примерима, самопожртвовањем, сјајним херојским делима и сјајним именима. Посебно припадници српско-црногорс-ке и македонске националне мањине, без чијих се имена историја албанског народа не може писати.

У знак захвалности, новостворена албанска господа, радничка аристократија Енвера Хоџе, опет им оспорава не само елементарна национална права, већ и елементарна људска права, понижавајући их и врећајући на све могуће начине, злостављајући их као што се нигде на свету није злостављала ниједна национална мањина.

И поред тога, иако им је тај живот дошао на врх носа, иако се већина албанизовала (многи су се и иселили!), један део ових мањина се одупро томе, па и дан-данас чува свој национални идентитет, своју националну свест и свој национални језик, обичаје и веру у један будући бољи и срећнији живот, веру у Бога и Светога Саву, па и у Пејгамбера Мухамеда – они који су се у међувремену, под турским игом муслиманизирали.

Са овом вером, после пада са власти терористичке клике Енвера Хоџе, после проглашења слободе и демократије и реализовања извесних промена, српско-црногорска ма-

њина се јавно организује, ствара своје Удружење MORAČA-ROZAFA сред Скадра на Бојани, својим средствима гради прву богомољу, нову цркву, позива Митрополита Црне Горе Господина Амфилохија да им је посвети и са обновљеном вером у Бога и у своје снаге, у своја међународним законима призната права, а уз свестрану помоћ матице Србије, смело пођоше путем реализовања својих људских и националних права, која им званично и албански Устав признаје.

Тако дође и дан да се њихов глас, глас српских робова Албаније, чује широм светȧ, а преко њиховог електронског сајта, који сада свако може отворити, видети и прочитати.

Ово је први медијски глас ове националне мањине, којој се до сада забрањивало и да дише својим националним српско-црногорским духом, којима се актуелно забрањује и буквар.

За ову победу наше националне мањине у Албанији по-себне заслуге има њен врли син др Павле Брајовић, акту-елни председник Удружења MORAČA-ROZAFA, који је за то danonoћно самопрегорно радио и ради да би се реали-зовала и остала права, која су од 1912. године само сањали и прижељкивали.

Зато, у моје име и у име свих Србо-Црногораца, који су заинтересовани за њих и њихову судбину, срдачно честитам господину П. Брајовићу и његовим колегама, свима који су га на било који начин и било чиме подржали, сарађивали са њим и помогли га.

Ми се надамо да ће он и његове колеге наставити смело и самопрегорно њихова легитимна настојања, подухвате и прегнућа за реализовање и других својих права, како националних, родољубивих, тако и друштвених, светих и хуманих, не само за њих, већ и за сâм албански народ, с ко-

јим су кроз своју мукотрпну историју делили и делиће и добро и зло.*

---

*Објављено спрва у S-I новине **ISTINA,** год. III, бр. 158, Беч, 28. децембар 2007, одакле га је преузела Редакција сајта MORAČA-ROZAFA и прештампала на свом сајту: www.moraca-rozafa.org, Скадар, 05. јануар 2008. Уведено и у моје дело **NA ISTOKU NIŠTA NOVO!**, Улцињ, 2009, стр. 113-115, које је спаљено сред Тиране, у штампарији „Марин Барлети".
НАПОМЕНА: После објављивања овог чланка, Редакција сајта MORAČA-ROZAFA ми је објавила и неколико других чланака, док то нису видели Енверовци и Титоисти, који одмах интервенишу и приморају је да ми и ови учине блокаду. А затим – затим су и сами сајт приморали да прекине тај посао.

СРПСКО-ЦРНОГОРСКА НАЦИОНАЛНА МАЊИНА У АЛБАНИЈИ СЈАЈАН ПРИМЕР РОДОЉУБЉА ЗА СВОЈУ БРАЋУ У МАТИЦИ

Српско-црногорска национална мањина у Албанији живела је и наставља да живи у јако тешким условима и самог друштвено-политичког живота, а посебно оног националног. Све до 1913. године турски окупатор је свакако настојао да их одроди и асимилује, потурчи, пре свега исламизирањем, а затим и индоктринирањем муслиманским фундаментализмом. Па и оне које није успео да исламизира, прогањајући их, злостављајући их, вршећи над њима и физички геноцид, на све могуће начине је настојао да их ликвидира.

Будући да је већина становништва Албаније сачињена од Албанаца, који су преко ислама пошли путем однарођавања, асимиловања и потурчавања, то су и многи наши пошли тим путем. Напушта се хришћанство и прихвата ислам, па од изјаве „муслиман сам, елхамдурилах!", под снажним притиском Џонтурака (Младотурци), прешло се на „Турчин сам, елхамдурилах!" Негативно је на ово утицала и сама матица, где су се муслимани исто тако изјављивали за Турке, па их ни њихова хришћанска браћа нису сматрала друкчије до само Турцима, додајући: „Потурица – гори од Турчина!"

Наглашавам да су хришћани српско-црногорске националне мањине у Албанији били разумљивији, толерантнији и далековиднији. Они никада нису презрели своју муслиманску браћу. Никада их нису звали Турцима, понајмање да су потенцирали оно „Потурица – гори од Турчина!", па кад је и било таквих случајева. За њих је увек *брат био*

мио, које вере био. Као последица овога, њихова међусобна привржeност и сарадња била је на достојној висини, па се међу њима и није створио онај јаз подвојености, који је дан-данас евидентан у матици.

После 1913, када су Албанци прогласили своју независност и формирали своју националну државу, за нашу националну мањину тамо створени су још гори услови живота у свим облицима и правцима. Прекинута им је веза са матицом и изложени су свакавим малтретирањима, па и прогонима и погромима, отвореном културоциду да би се однародили, асимиловали и албанизовали. Није им дозвољено ни да носе своја национална имена, камоли да се и изјављују за не-Албанце, да су Југословени (Срби, Црногорци, Македонци, Босанци, Херцеговци, Хрвати). Сви су арбитрарно регистровани као Албанци, па су им и презимена албанизована, не само онима исламске вероисповести, већ и онима хришћанске. Тако сви Поповићи посташе ПОПА(Ј), Шилеговићи – ПРАНВЕРА(Ј), Марковићи – МАРКУ, Матановићи – МАТАНА, Брајовићи – ФЕРХАТИ итд.

И школе, које су за време турске окупације успели да отворе на свом српском језику, затворише им и присилише их да обавезно основно образовање приме на албанском језику, док средње и више образовање им није дозвољено ни на албанском језику. Додуше, то образовање није било дозвољено ни за саме Албанце, јер је то била привилегија само за шачицу привилегованих властодржаца, посебно за време владавине Енвера Хоџе. Дан-данас наши мањинци тамо немају ни буквар на свом језику. Енвер Хоџа им је забранио да говоре српски не само на улици, већ и код своје куће, на родном огњишту. Тешко томе ко се усудио да каже да није Албанац! Доспели су дотле да су га зато и ухапсили и осудили на доживотну робију, па су га и на живо о-

драли, тражећи му отворено да порекне своју српско-црногорску националну припадност и да се изјасни за Албанца.

Порушене су им и цркве и манастири. Булдожерима су преорали њихова национална гробља, пошто су их претходно оскрнавили: На табли СРПСКО НАЦИОНАЛНО ГРОБЉЕ у Скадру, сломили су оно Г и једно време, пре преоравања, тамо је писало СРПСКО ПРАВОСЛАВНО РОБЉЕ.

Понижавани су и вређани на све могуће начине, а бусајући се у прса и за пролетерски интернационализам. Преко свега – малтретирани су, прогањани, злостављани свакако. Над њима се вршио не само културоцид, већ и физички геноцид.

И поред тога, па и на живо одрани, они се нису изјашњавали за Албанце. Везани у окове и черечени, пристали су и да умиру по мемљивим ћелијама злогласног затвора у Бурељу, али не и да порекну њихову српску, црногорску или македонску националну припадност. Не само они хришћанске вере, већ и они муслиманске. Одрицали су се и живота, али не и своје националне припадности. Њихово самоодрицање за своју националну припадност је било колико легитимно, толико и легендарно, једно право, суптилно херојство, на коме могу и треба да завиде сви, па би требало да послужи и као сјајан пример родољубља не само нашим људима у матици, већ и шире, на све стране света, нашима и странима.

Ко не верује, нека погледа листу Главног одбора Удружења Србо-Црногораца MORAČA-ROZAFA у Скадру (Албанија) где од 12 чланова седам су муслимани. То су наши муслимани који смело изјављују да су по националности Србо-Црногорци. Тамо, у туђини, под гвозденом петом албанских терориста, који и живим Србима јавно, преко интернета читају опело, осуђују их и на смрт, па позивају

своје јунаке да пођу тамо – где су, па и на крај света да их убију!!!

А зашто? Зато што су имали смелости да изјаве да нису Албанци, да су Југословени, Срби, Црногорци !!!

У исто време, не само под чизмом турског окупатора, већ и под својом националном заставом, ослобођени туђинског ропства и сваког националног угњетавања, не само исламизирани Србо-Црногорци и Македонци, Босанци и Херцеговци, већ и неки хришћанске вероисповести, који сада имају на свом матерњем језику не само буквар, већ и школу, нижу и средњу, па̇ и универзитет, дан-данас неће да се изјасне за оно што су, за Србо-Црногорце, Македонце, Босанце, Херцеговце, већ нам се изјашњавају за Турке, за Албанце, за национално неопредељене муслимане, иако на свом огњишту, као и њихови прадедови, говоре српским језиком, па и презимена своја носе у чисто српској форми: Драговић, Никезић, Гојковић, Барјактаровић, Лекић, Вуко-вић, Ресулбеговић.

Ми се дивимо свим нашим мањинцима у Албанији, не само онима хришћанске вере, већ и онима муслиманске (управо овима највише!), који су и поред страховитог терора, монструозног културоцида, сачували своју националну свест, своје национално достојанство и своју националну гордост, па се и у једној монструозно непријатељској средини дан-данас изјашњавају за Србо-Црногорце, за Македонце, окупљају се, организују се у национална удружења, славе своје националне празнике и смело кажу свима, па и својим осведоченим непријатељима и крвницима, да они нису ни Албанци ни национално неопредељени муслимани, већ старославни Срби, поносни Црногорци и Македонци старе славе, тврда срца и тврде главе, оно што су им били и прадедови њихови славни, који су 1479. године својим грудима и својом крвљу, својим животима, бранили

Скадар од турских крвавих окупатора, па су га 1913. године и ослободили од вековног турског ропства.

Ми се дивимо њиховој искристализованој националној свести и националној смелости. Зато је и истичемо, показујемо нашим муслиманима (и хришћанима!), унутар граница наше домовине Србије и Црне Горе, Босне и Херцеговине, Македоније, позивајући их да се угледају на ове хероје, да пођу овим њиховим примером родољубља, који је заиста сјајно примеран, па и за сваку похвалу, за свако дивљење.

Припадници српско-црногорске националне мањине у Албанији су прави хероји, који су кроз векове служили и служе својој матици као позитиван пример самопрегора, самопожртвовања и самоодрицања, служили за пример најузвишеног родољубља и најузвишеније националне свести.

И не само у поменутом аспекту! Ова нам је национална мањина, својим примерним владањем, истрајношћу, стрпљивошћу и свестраном сарадњом са албанским народом, осветлила образ и служила пуној, свестраној сарадњи свог матичног народа са Албанцима свих вера и свих политичких настројења, увек у служби албанског народа и њихових позитивних хтења и стремљења, аспирација. Ограничавајући се од било каквог екстремног национализма и екстремних захтева, аспирација, поготово од шовинизма и расизма, наша национална мањина у Албанији служила је и служи као позитиван пример свим националним мањинама у свету, посебно албанској дијаспори у покрајинама Србије, Црне Горе и Македоније.

Као таква, ова наша национална мањина заслужује нашу посебну пажњу, нашу посебну захвалност и наше посебно дивљење, за шта би требало да је прогласимо за колективног националног хероја.

Пре и изнад свега – да јој пружимо топлу братску руку матичне помоћи, па и снажну подршку, да би наставили тим тако васпитним и позитивним примерима, колико људским, толико и националним.

Женева,
дана 15. јануара 2008.*

СРПСКА НАЦИОНАЛНА МАЊИНА У АЛБАНИЈИ
– Београд 1994 –

Дана 25, 26. септембра 1993, у Институту српског народа у Сремским Карловцима, одржана је конференција са темом *Српска мањина у Албанији*. Конференцију је отворио **Борислав Каназир**, секретар Института. Федерални министар за људска права и мањинаца **Маргит Савовић** поздравила је конференцију, а исто тако и помоћник министра за Спољашње послове СР Југославије **Радомир Богдановић**. Уводну реч одржао је **Антоније Исаковић**, потпредседник Српске академије наука и уметности. Он је и управљао радовима ове конференције.

На конференцији су прочитани ови радови: *О Србима у Албанији кроз векове* (Јована П. Бојовића), *Политика Алба-није према националним мањинама од 1918. године до да-нас* (Горан Башић), *Услови живота и правни статус срп-ског живља у Албанији од 1945. до данас* (Александар Дра-шковић), *Положај српског народа у Албанији после 1945. године* (Зоран Лакић), *Сведочења пребега о положају Цр-ногораца у Албанији* (Томислав Жугић), *Српске православне цркве и манастири у Албанији* (Јасмина Ђорђевић), *Погранична имовина и имовински проблеми избеглих лица* (Милисав Цизмовић), *Континуитет државе као основа поштовања реципроцитета у праву мањина* (Гавро Перазић), *Међуконфесионални односи становништва Албаније и њихов утицај на положај српске националне мањине* (Мирољуб Јевтић), *Уговори између ФНРЈ и Албаније 1946. године и српска национална мањина* (Бранислав Маровић).

На конференцији су сведочиле избеглице из Албаније: Душан и Саво Златичанин, Филип Поповић, Божа Стајкић и Веселин Матановић.

На крају је говорио Драго Ћупић о немарности Југословена у вези са југословенском мањином у Албанији, Александар Драшковић о односима људи у Југославији са својима у Албанији и Стево Деура, који учини резиме свих прочитаних радова и дискусија на конференцији.

Сви ови материјали су објављени на српском језику у књизи **СРПСКА НАЦИОНАЛНА МАЊИНА У АЛБАНИЈИ**, која на крају има и Рапорт Конференције, сачињен од стране Јасмине Ђорђевић и Борислава Каназира, као и Закључак Конференције, сачињен од стране Јована П.Бојовића и Горана Башића.

Из свих радова и сведочанстава излази да југословенска мањина (Срби, Македонци и Црногорци) у Албанији никада није уживала никаква национална права. Штавише, оспорена су им и најелементарнија људска права. Над њима је практиковано насиље и најдивљији терор, са циљем да их присиле да се асимилују, денационализују и албанизују. Албанске власти никада никакве међународне норме нису поштовали за југословенску мањину. Штавише, они су негирали и да постоји једна таква мањина у Албанији, иако су сасвим добро знали да њихов број стиже и до 200.000 душа. Само Црногораца има у Албанији дан-данас ништа мање од Албанаца у Црној Гори, па и више.

Од посебне је важности изјава сведока да неправде, које су учињене њима, југословенским мањинцима у Албанији, јесу саставни део неправди које је режим Енвера Хоџе чинио и самом албанском народу.

Исто тако значајан је и став југословенских власти, које Албанију називају домовином југословенских мањинаца, што значи да оне не подстичу мањинце за дестабилизо-вање Албаније, иако жале за све што су

преживели и пре-живљавају у Албанији наши, иако ниједан такав монстру-озан третман нису проживљавали припадници албанске дијаспоре у Југославији, јер се ни власти ни сами Југосло-вени никако нису светили над главом ових за злочине албанских власти над главама југословенских мањинаца тамо.*)

Женева,
*дана 22. новембра 1996.**

---

* Објављено спрва у мом делу **STVARNOST I ALBANSKE ILUZIJE**, Женева, 2000, стр. 112-113.

ПРОТЕСТ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ДРУШТВА „МОРАЧА-РОЗАФА“

Друштво југословенских мањинаца (Србо-Црногораца) МОРАЧА-РОЗАФА у Скадру, на крају априла ове године, предало је страним амбасадама у Тирани један ПРОТЕСТ у вези са дискриминалним ставом и акцијама власти у Ал-банији против њих.

„Не осећамо се сигурним на нашим огњиштима,- пишу они.*- Нисмо сигурни ни на раду, ни у свакодневном животу. Разлог за ово је наше порекло и везе које одржавамо са нашом матичном земљом. Албанска држава се противи нашој културној активности, иако је ова активност легитимна, легална и у пуној сагласности са свим европским и цивилизацијским постулатима који се тичу поштовања основних људских и грађанских права. Актуелне албанске власти предузимају мере да нас заваде са нашим албанским суседима, са којима смо живели деценијама у пуној сагласности и успели смо да превазиђемо мрак стаљинистичког режима Енвер Хоџе“*

У наставку чланови Друштва наглашавају да југословенски мањинци у Албанији су страховито стресирани од односа власти Тиране према њима.

Како се зна, ови мањинци не траже ни отцепљење њихове области од Албаније, да би се ујединили са матичном државом Југославијом нити статус независне републике или федеративне, па ни статус аутономне покрајине. Њихо-ве потражње су најелементарније људске потражње, које немају апсолутно ништа политичког, ништа заједничког ни сличног са потражњом албанске дијаспоре у Југославији, иако је Скадар 500 година редом био престоница Црне Го-ре, када тамо није било живе албанске

душе. И поред тога – ето, и то им се не удовољава. У исто време ова се Тирана дере на сва уста о некаквом персекутирању и оспоравању људских права албанске дијаспоре у Југославији, који тамо уживају сва људска, па и национална права, имају и уни-верзитет на свом језику, али би хтели да се отцепе и ује-дине са Албанијом, којој та територија Косова и Метохије никад у прошлости није припадала ни политички ни ет-нички.*)

СКЕНДЕРБЕГ ПО ДРУГИ ПУТ МЕЂУ СРБИМА

– Сатира –

Како се већ зна, Скендербег, син племића Јована Кастриоте и Војиславе, умро је 1468. године у градићу Леш, испод реке Дрим, област тада звана Зета, сада Албанија. Од тог дана, сви хришћани Балкана плачу за њим, јадикују и запомажу, кукају и призивају га да им се врати, јер су их душмани ухватили за грло и ето – хоће да их задаве. Кажу да и његова сабља, тамо – у једном музеју Беча – сузи за њим неутешно.

Плачу и призивају га да им се врати сви народи Балкана, и Срби, и Македонци, и Црногорци, Босанци и Херцеговци, и Власи, понајвише Албанци, па и Грци.

Досадило то и њему и Богу, па му овај једног дана рече:

– Де, Скендербеже, срца Обилића и Марка Краљевића, сиђи, мој сине, доле, врати се међу твојима и види зашто толико јадикују и призивају те да им се вратиш!

Диже се Скендербег из гроба и ето – врати се по други пут међу Србе.

Чим се појави на овом свету, први похрлише навратнанос да га дочекају и поздраве Албанци, и то лично Енвер Хоџа, који поче да му љуби руке и скуте, говорећи му, наравно, на албанском језику:

– Добро нам дошао Велики Скендербеже, ти – наш национални херој, ти наша гордост, наш понос, наша птица и узданица…

Скендербег га погледа зачуђено и упита свог секретара Павла Анђелића, бискупа Драчког, који га, као увек, пратио на сваком кораку: – Ко је овај?

– Енвер Хоџа, ваше превасходство, – рече му бискуп клањајући се пред њим с дубоким поштовањем.

– Да није ово онај Турчин, Енвер-паша? – штрецну се Скендербег, чим му чу име.

Очима као да потражи сабљу.

– Не, не! – објасни му бискуп. – Има међу овима, који се сада називају Албанци, и следбеника Енвер-паше, али овај Енвер је један од следбеника вашег братучеда Хамзе, сина Константина, покој му души.

– Па, што тражи од мене ?! … Де, преведи ми, попе, јер ми ни отац ни мајка нису знали арнаутски!

Бискуп Павле, који је разумео и натуцао албански по мало, рече му снисходљиво:

– Каже, ваше превасходство, да сте ви њихов национални херој…

– Чији национални херој?! – накостреши се Скендербег, сетивши се издаје Арнаута Балабан-паше.

– Њихов, албански, арнаутски, муслимански!

– Ја национални херој муслимана, Арнаута?! Пасја веро, ко вам је то рекао?! – издра се Скендер-бег на Енвера, тражећи нешто око себе. – Дајте ми ђорду да му одрежем главу! – ускликну, пошто не нађе своју сабљу.

Енвер Хоџа подви реп под ноге и брже-боље узмаче гу-зички, удаљи се незнано куд, а свађајући се са Швајцарцем Оливером Шмитом.[49]

Претичући друге, примаче се Скендербегу др Петар Поповски[50]. И он га поздрави на свом македонском језику:

---

[49] Oliver SCHMITT, швајцарски научник, проф. универзитета, који је својом књигом **СКЕНДЕРБЕГ** доказао да је овај, по свом националном пореклу, Србин.

[50] Петар ПОПОВСКИ, аутор дела **GEORGIJA KASTRIOT – ISKANDER, kral na Epir i Makedonija i vtor Aleksandar Makedonski**, Скопље, 2006, којим је доказао да је Скендербег Србо-Македонац.

– Скендербеже, наша дико, крале мали, а славом велики! Ти си био и остао наш…

Слушајући га како слови, Скендербегу би и драго и мило, не само што га сасвим добро разуме, без помоћи попа и терџумана, већ и зато што му се учини да му овај (сигурно син којег попа!) српски збори и говори боље и од самог бискупа Павла, који је у међувремену исправио језик по препорукама Вука Караџића. Зато се осмехну и упита га:

– А шта си ми по националности, докторе?

Петар му као из пушке рече:

– Македонац!

Тада се Скендербег обрати бискупу Павлу:

– Попе, од када су се ово наши Старосрби преименовали у Македонце?!

– Од кад нам Вук Караџић преуреди језик! – рече му бискуп.

– Е па, попе, ја боље разумем Петра, неголи тебе, са тим твојим Вуко-вучким језиком! – рече му Скендербег и весело рашири руке да загрли др Петра Поповског, иако беше намирисан некаквим њему непознатим тамјаном, мирисом, ко ли га зна чиме, али је јако заударао на …на, сигурно на титоизам.*

---

* Објављена спрва на порталу **ŠTAJERSKE NOVICE** (stajerska.eu), Марибор, Словенија, 06. 01. 2013; прештампана од портала I-N **SERBSKA DIJASPORA** (srpskadijaspora.info), Београд, 14. 01. 2013. Затим је објављена и у мојој омонимној збирци сатира **SKENDERBEG PO DRUGI PUT MEĐU SRBIMA**, Улцињ, 2013., стр. 9-10.

АКАДЕМИК БУРОВИЋ И АЛБАНЦИ

– У вези са ставом албанских академика –

Крајем 2012. године, Академија наука-уметности Приштине објавила је дјело под насловом КОСОВО, које је од критике процјењено као актуелна енциклопедија или као преденциклопедија Косова. Нема сумње да ће она, док се не буде објавила енциклопедија, служити Албанцима умјесто ње.

У овом дјелу се говори и за нашег, српско-црногорског књижевника и научника академика проф. др Каплана Буровића, наравно под његовим познатим псеудонимом **РЕСУЛИ**. Поменута Академија пише за њега текстуално на албанском језику:

„Каплан Ресули је био без сумње један од књижевника и интелектуалаца најоговаранијих, најнападнутијих, најбласфемиранијих, најполемисанијих у албанском свијету. Он се оптужује и као панслависта, али се, с друге стране, карактерише као један од најистакнутијих родољубивих књижевника.

Његово најпознатије дјело је „Издаја", иако је врло мало његових дјела штампано у Албанији. Каплан Ресули је кажњен са десет година затвора од комунистичког режи-ма зато што његова схватања нису кореспондирала са ре-жимом Енвера Хоџе.

*Ресули је признао да је љевичар, али не са комунизмом који је успостављен у Албанији, кога је назвао бандитски комунизам, што га је коштало јако тешко. Послије '90-их година, иако као предсједник тог времена, **Сали Бериша**, али – касније – и бивши предсједник владе **Фатос Нано**, извинили су се Ресулију у име албанског народа и позвали*

га да се врати у домовину, али он наставља да живи у Швајцарској".

Нема сумње да овај став албанских академика је потпуно супротан ставу Албанаца уопште и посебно албанске дијаспоре у бившој Југославији, нарочито са ставом Албанаца Космета, који су га, пре хапшења академика у Албанији, обожавали као највећег савременог писца, па и као претендента за Нобелову награду, наравно – мислећи за њега да је Албанац и њихове горе лист.

После хапшења академика, декадама редом, како Албанци Албаније, тако и они из дијаспоре, нису се живи чули, јер су манипулисани колико од југословенске УДБ-е, толико и од албанског СИГУРИМИ-а. Само пошто је умро Енвер Хоџа и у Албанији поче „демократизација", Албанци Космета почеше да мрдају и да питају за овог књижевника и мартира. Са Космета стиже у Албанију и једна делегација академика, који су тражили од предсједника Албаније Рамиза Алије ослобођење академика Буровића из затвора. Интервенисала је и организација Амнести Интернационал из Лондона. Како признаје и Исмаил Кадаре, ***Питање Ресули*** постаде свијетско, почеше и демонстрације пред албанским амбасадама и Р.Алија, који је академицима рекао да Каплан Буровић није више жив, би принуђен да га пусти из затвора, клевећући против њега најмонстру-озније ствари, које је објавио на француском језику у Па-ризу, дана 24. јануара 1991, у листу француских „соци-јалиста" L'HUMANITE.

Клевете Р. Алије и посебно импењирање СИГУРИМИ-а и УДБ-е против академика Буровића, у Албанији и на све стране свијета, учинише да ванредна симпатија за овог академика, за коју се са завидљивошћу изразио и И. Кадаре, осјетно спласне и претвори се у једну слијепу мржњу против њега: у једну слијепу мржњу без преседана не само у историји албанског народа, већ и човјечанства. Поче нај-

монструознија сатанизација, усмена и преко медија. Поче и мобинг, прогањања и персекутирања, која су га стигла и тамо – у Швајцарској, гдје је тражио спас од СИГУРИМИ-а и УДБ-е. Преко интернета позваше се албански „јунаци" да оду у Женеву и да га убију. Преко интернета му опјеваше и опело. На Универзитету у Приштини, од СИГУРИМИ-а и УДБ-е је организована и најмонструознија демонстрација на свијету: против пуштања из затвора академика Буровића. Историја свијета не памти још једну другу личност која је овако злочиначки третирана. Поступци без преседана против овог академика ређају се један за другим, један грознији од другог. Ређају се и атентати на њега, организовани од СИГУРИМИ-а и УДБ-е, одвојено и заједно.

Али, коме је суђено да дуго живи, тога не стиже смрт.

Најмонструозније клевете и лажи, сатанске интриге и провокације слиједе једна другу из дана у дан против њега, како се то до данас још није десило ни с ким другим ни у историји албанског народа, нити човјечанства. Учинише све да га и Швајцарска протјера, просипајући лопатама и врећама дрога и проститута доларе за то.

И поред тога, Народна скупштина Албаније признала му је пуну невиност, обећавајући му и одговарајућу одштету, која му ни дан-данас није исплаћена. Дан-данас му у Албанији није дат ни стан, који му – према закону о одштети – припада, док у Црној Гори, у његовом родном мјесту, нити да региструје дјецу, рођену у редовном браку, али у иностранству, не дозвољавају му.

Кад су се Албанци Албаније бацили на демонстрације против Косоваца албанске националности у Албанији и тражили да се протјерају из Албаније као Енверовци, предсједник Сали Бериша, да би их убједио да нису сви они Енверовци, рече им да Антиенверовац бр. 1 је управо Косовац, кога они имају у својој средини именом Каплан Ре-

сули. Фатос Нано, кад су устали Албанци у Женеви да га растргну као криминалца, поздравио је свог спасиоца академика Буровића и позвао га да се врати у Тирану, јер је био и наставља да је ***конструктиван грађанин***, за ким има потребу Албанија.

И поред овога, сатанизација и мобинг академика Буровића се настави и наставља се дан-данас, како од Енвероваца, тако и од Титоиста, здружено и подвојено, инструкцијама из Тиране и из Београда. Заједно са њима и стаљинисти Швајцарске и цијелог свијета. Већ је објављена књига докумената да се против академика Буровића води свјетски рат. Најпрљавији и најмонструознији.

Уношење академика Буровића у енциклопедијско издање Академије наука и умјетности Приштине је сигнификативно. Иако долази пошто је овај академик уведен у свјетску Википедију и по енциклопедијама других народа, пошто је свјетски афирмисан и признат, оно нам несумњиво говори за једну промјену и извињење, за рехабилитацију и међу Албанцима овог великог књижевника, научника и борца за слободу и демократију, који је тако много учинио и жртвовао у борби против социјал-фашизма на Балкану и у свијету, да га Енвер Хоџа и ухапсио потражњом Јосипа Броза Тита (Сиц!), па је учинио све да га и физички ликвидира.

Значи, пре неголи најоговаранији, најнападнутији, најблaсфемизиранији и најполемисанији, најпорекнутији и најсатанизиранији, академик Буровић је био и највољенији, и најцењенији од књижевника и активиста за ствар радног народа Албаније и целог свијета.

Израз албанских академика за нашег Буровића, ма колико добронамеран, има и пуно других нетачности, које нису само случајне, већ и намјерне. Конкретно:

За *панславизам* су оптужили академика Буровића они који и не миришу панславизам, којима изгледа пансла-

вистичко све што се њима, као Албанцима, не свиђа. Албанолошке тезе, којима се овај академик афирмисао у свијету као највећи савремени албанолог, базирају се не само на научним открићима најпознатијих албанолога свијета, већ и на открићима и констатацијама самих албанских албанолога, нарочито на открићима и констатацијама академика проф. др Екрема Чабеја, чији је студент био академик Буровић. У прилог његовим албанолошким тезама изразили су се свјетски албанолози, као и многи албански албанолози, па и многи интелектуалци, штавише, и они који су писали поводом смрти албанолога др Ардиана Кљоси, једног од главних албанских подржаваоца албанолошких теза академика Буровића.

Колико да се зна: једна његова албанолошка теза, из његове монографије којом је бранио другу диплому на Универзитету у Тирани, унета је и у дјело FJALORI ENCIKLOPEDIK SHQIPTAR Академије наука Албаније, али – пошто је тада (1985) академик био у затвору – не спомињу му име. Видите глас GJUHA SHQIPE.

Патриота да, био је и јесте академик Буровић, па и јако-јако велики, недостижан ни од једног од његових другова из затвора у Југославији и у Албанији. Као књижевник и као друштвено-политички активиста. И не само патриота, већ и херој. Његови хероизми су многи. Њима је он надмашио и оне које је Народна скупштина прогласила за хероје. Данас се његова херојска дјела препричавају као ле-генде и анегдоте, пјесници му пјевају и оде. У борби за слободу и демократију његовим примјерима су надахнути и васпитани, па се и дан-данас надахњују и васпитавају читава покољења. Зато је одликован и медаљом ЗЛАТНА КРУНА, проглашен је и за СРПСКОГ ВИТЕЗА, па и за светог ратника: додељена му је и повеља СВЕТИ РАТНИЦИ. Један од његових изјављених непријатеља признаје преко медија *да правилан став академика Буровића у зат-*

ворима снажио их је и надахњивао по затворима годинама редом и послије његовог ослобођења. Позната албанска пјесникиња Жулијана Јорганџи опјевала му је и оду, гдје каже:

Био је херој, био и ЧОВЈЕК,
Ниједан други не бјеше такав.
Говорио је кад смо ћутали,
Срце нам даде, гроб му дадоше.

По албанским затворима, не само осуђеници, већ и чувари, називали су нашег Буровића **Мендела Албаније**. Пошто је изашао из затвора, на све стране свијета ће га назвати **Мендела Балкана**. Саме албанске власти, у судском рјешењу за његово кажњавање са 40 година затвора, написале су да академик Буровић представља у Албанији ***политичку и идеолошку диверзију***, ријечи ове које нису написали ниједном другом политичком осуђенику, ни члановима Централног Комитета („комунистичке") Партије Рада Албаније, па ни члановима Политбироа, ухапшени и проглашени од Е. Хоџе за непријатеље комунизма и народа.

Његово главно књижевно дјело је роман ИЗДАЈА, али му је познатија и значајнија поема БОЈАНА, објављена у Дубровнику 1952. године, прештампана у Београду и Загребу 1953. године, којом је заслужио почасно мјесто дисидента бр. 1 Југославије, Балкана, Европе и свијета.

Прије неголи у Албанији, академик Буровић је кажњен политички, као дисидентни књижевник, у Југославији. Ако не спомињу БОЈАНУ да им не би еклипсирао И. Кадаре, не знамо зашто прећуткују ово његово кажњавање?! Можда зато што је главни свједок УДБ-ине оптужнице био њихов *„национални херој"* **Адем Демачи** !

И у Албанији није кажњен на десет година затвора, како кажу они, већ на 40. Штавише, према документацији, која је већ објављена, ***он је кажњен и на смрт***. Издржао је преко 20 година, не рачунајући десет година интернисања и најмонструознијих персекутирања, разарања његове друге породице (прву му је разорила УДБ-а) и масакрирања његове малолетне дјеце.

Истина је да се његови друштвено-политички погледи нису поклапали са онима Енвера Хоџе и његове клике, али није истина да је њега казнио *комунистички режим*. Пред смрт, Енвер Хоџа је јавно признао да његов режим, они који управљају Партијом рада и албанском државом, не само што нису били комунисти, већ насупрот – били су једна ***црна банда, криминална и омражена од читавог народа***, за шта је академик Буровић, као нико ни прије нити послије њега, протестовао из затворске ћелије и тресну̑о је то у њушку Е. Хоџи, да се његова власт дегенерисала и деградирала у власт ординарних бандита и криминалаца, који не поштују никакве законе, правила и принципе. Сетите се само његовог писма, послатог Е. Хоџи из ћелије затвора у Бурељу, које је штампано и прештампано на више језика, па је трансмитовано и преко радио-телевизија са насловом ПИЧКА ВАМ МАТЕРИНА, АЛБАНСКА СОЦИЈАЛ-ФАШИСТИЧКА И ШОВИНИСТИЧКА БАГРО!, писмо ово без преседана у историји човјечанства.

Као и у Југославији, гдје је банда Јосипа Броза Тита узурпирала народну власт и пролетерску диктатуру преокренула у личну диктатуру начелника партије, и у Албанији се догодила иста ствар. Али док је Тито умро не признајући своју издају према ствари народа Југославије и човјечанства, Е. Хоџа узе смјелост и признаде његову издају ствари албанског народа.

Академик Буровић је први који је открио и стигматизовао ову издају, не само у оквиру Југославије и Албаније,

већ и у оквиру свијета. Сјетите се само његових стихова из поеме БОЈАНА:

Обале јој с обе стране (Значи не само на страни Југославије, већ и на страни Албаније, а то значи „социјалистичког" света!)
Притиснуле љуте ране…
Кажи што си вид'ла тамо,
На Голготи, ој Бојано!

Ето, ово је разлог што Е. Хоџа, кад је стигао академик Буровић у Албанију, не само што му није дозволио да пређе у СССР, где је био пошао за његовим другом, генералом **Владимиром Дапчевићем**, већ се и обрати Титу да му га свезаних руку врати, а у замјену за албанског књижевника Мартина Цамаја. Пошто му ова трговина пропаде, он се спреми да физички смакне академика. У ово вријеме стиже му потражња од Тита да ликвидира академика и макне из циркулације његова дјела, као услов за успостављање дипломатских односа на ранг амбасада. Онај дан кад је Е. Хоџа јавио Титу да је академик ухапшен, Титов амбасадор Јован Печеновић је стигао авионом у Тирану.

Од кад је изашао из албанског затвора академик Буровић, албанска мафија на власти не само што сама дан-данас није објавила академику ниједну једину нову књигу, већ је то забранила и приватним албанским издавачким кућама, не само у Албанији, већ и по свијету. Забранила је и штампаријама да му ни уз наплату не објаве ниједну књигу. Забранила је и медијима да објаве академикова демантовања лажи и фалсификате, који се чине преко медија против њега. Она интервенише свугдје по свијету гдје год чује да неко хоће да му објави коју књигу. И у Швајцарској и у Београду. Сред Тиране му је спалила 2009. године читав тираж четири новоштампаних књига.

Послије ових чињеница питамо какво су му то извињење изјавили предсједник Републике Албаније и предсједник владе?! Зар нисмо имали посла са хипокритским изјавама, јер су се бојали да им се не деси као Чаушеском у Румунији, да их народ не масакрира. Они су га пустили из затвора и употребили његово име да би пепелили очи Албанцима и цијелом свијету, како су, тобоже, почели са демократизацијом. Чим су осигурали власт, опет су наставили да прогањају академика Буровића и све оне које нису успјели да сломе по затворским ћелијама.

Осим најпрљавијих и најмонструознијих злочина, који су учињени академику Буровићу и његовој породици прије хапшења, црна банда Енвера Хоџе није престала са тиме ни послије хапшења, против њега и његове породице, против његове малолетне дјеце, Душана од шест година и Душанке од четири године, којима је академик посветио роман ИЗДАЈА, оцјењен за ремек-дјело албанске прозе свих времена. Невероватно, али истинито и – сада већ документовано – академика Буровића су десет пута узастопно одрали на живо, на најпрљавији и најкриминалнији начин, као што није одран нико на свијету, ни у најдивљијем средњем вијеку, тражећи од њега да порекне југословенско-српску националност, југословенско држављанство, његова друштвено-политичка убјеђења, па и очинство дјеци, поменутом Душану и Душанки. Према свим политичким ухапшеницима Е. Хоџа са Рамизом Алијом чинили су свакојаке злочине, али најмонструозније злочине учинили су над главом академика Буровића и његовом породицом. Свесни овога, они су на перманентан начин настојали да га физички ликвидирају, да никад не изађе из затвора, како се не би сазнало то. А пошто се спаси жив, Р. Алија похита да фалсификује, лаже и интригира преко листа L'HUMANITE, примјер овај без преседана, јер су пуштени из затвора и бивши чланови Централног Комитета, па и Политбироа његове партије, министри и генерали, али за ниједног није писао не у L'HUMANITE, већ ни у којем листу Тиране. И за ниједног није организовано једно овакво прогањање и сатанизовање као за нашег академика. Што нам свједочи и доказује ово, ако не ужас клике Енвера Хоџе од свједочења и де-

маскирања, која им је учинио овај академик још из затворске ћелије, за шта су они били сигурни да ће сада, пошто се спасио затвора и њихових крвавих чељусти, објелоданити свијету на све стране. Управо због овога, амбасадор „демократске" Албаније у Турској **Скендер Шкупи** изјављује преко медија да је *највећа грешка Енвера Хоџе што није физички ликвидирао академика Буровића*.

Па истина је да демаскирање, које је учинио академик Буровић Енверовој црној банди, до данас није учинио нико. Десетинама су дјела овог академика на албанском и страним језицима, која демаскирају и оптужују ту банду за крваву издају према ствари албанског народа и човјечанства, за најмонструозније злочине, без преседана у историји човјечанства, непознати и у аналима злочина чудовишта Мусолинија и Хитлера.

Ово је истина о академику Буровићу и Албанцима.

Крајње је вријеме да прекину са његовим прогањањем и злостављањем. Крајње је вријеме да се реално рехабилитује, а не само формално. Треба да му се признају ванредне заслуге, до-приноси и самоодрицања, самопожртвовања у борби Албанаца за слободу и демократију. Да му се призна и заслужено мјесто у реду књижевника и научника, као балканолог и албанолог међу најзаслужнијим.

Па и на другој страни, у бившим југословенским републикама, па и у Швајцарској, где се наставља његово прогањање, јер га власти још увијек држе по црним листама.

Крајње је вријеме да се прекине са мобингом и персекутирањем академика, проф. др Каплана Буровића![*]

Суад СУЛЕЈМАНАГИЋ

---

[*] *Објављено спрва на српском језику, у листу* **ТАБЛОИД**, *год. X, бр. 293, Београд, 12. IX 2013, а под насловом* **Истина никад не умире**.

КАПЛАН БУРОВИЋ
- Кратка биографија -

Академик професор др Каплан Буровић рођен је 8. августа 1934. године у Улцињу (Црна Гора), у једној од најстаријих и најплеменитијих породица града, иначе пореклом из Пераста (Бока Которска), која је дала и Боки и Улцињу и целом свету значајне људе, генерале, адмирале, градоначелнике, па и песнике, научнике, осим тога, и добротворе светског гласа. Ту је завршио седмогодишњу школу, а вишу гимназију у Београду.

Део школовања похађао је у Нишу, као ученик Друге мушке гимназије, од школске 1949/50 до 1951/52. (49/50 – IV разред; 50/51 – V разред и неколико месеци VI разред гимназије у школској 51/52 год), после чега је школовање наставио у Скопљу.

Дипломирао је у Скопљу, на Албанологији, и – по други пут – у Тирани, на Факултету албанског језика и књижевности.

Почео је да ради као главни и одговорни уредник београдског листа *Искра*, затим као дописник многих новина и часописа, међу које спомињемо: цетињски часопис *Сусрети*, подгорички *Омладински лист*, загребачки *Полет* скопски лист *FLAKA E VLLAZNIMIT* (*Пламен братства*), приштински часопис *JETA E RE* (*Нови живот*) и лист *Јединство*, а у последње време: београдски лист *Вечерње новости*, *Таблоид*, *I-N SERBSKE*; српске електронске новине *Истина* (Беч); електронски лист *Глас дијаспоре* (Немачка), затим *Корени* и *Поета* (Београд); француска ревија *LETTRE INTERNATIONALE*; енглеска ревија *THE VOICE OF TRUTH*, црногорска ревија *Српски глас Боке*, *Српске новине*, па и *Светигора*; македонски листови *Вест* и *Битолски весник*, *Спона*, као и албански органи штампе *REPUBLIKA* (Љубљана), *DITA* (Скопље), *ARS* (Тирана),

KATUNDI YNË (Италија); словеначки портал *ŠTAJERSKE NOVICE* (Марибор). Нарочито је познат као оснивач дисидентске ревије *YLBERI* (*Дуга*) и дисидентског годишњака *Улцињ*. Једно време је радио и као професор језика и књижевности у Тетову (Македонија), затим у Љушње (Албанија). Већи део живота провео је по затворима као дисидентски књижевник, кажњен за „агитацију и непријатељску“ пропаганду: у Југославији две године (разорена породица!), а у Албанији 43 године (разорена нова породица, масакрирана деца). Тамо се обрео после југословенског затвора, као политички емигрант, а на путу за Совјетски Савез. Албанци Енвера Хоџе су га насилно задржали и одрали десет пута на живо у дословном смислу речи, тражећи од њега да порекне југословенску (српско-црногорску) националност и држављанство, па и своја друштвено-политичка убеђења, па и очинство својој деци; разорили му другу породицу, масакрирали кћерку Душанку (коју су претходно, у четвртој години живота, силовали) и ухапсили сина Душана, коме исто тако разарају породицу: убили су му и сина од пет месеци у утроби невесте.

Више пута су покушали да га физички ликвидирају.

После хапшења, на све стране Албаније почеле су демонстрације у његову одбрану. Не само југословенски еми-гранти, већ и мештани дизали су здравицу у здравље ака-демика Буровића и протестовали против његовог хапшења. Неки су емигранти на јавним скуповима изјавили да се не слажу са клеветама које се шире против књижевника Кап-лана и да ће се у знак протеста вратити у Југославију, па су напуштали и студије на Универзитету у Тирани и правили молбе да се врате. Албанске су власти предузеле драстичне мере против њих, интернисали су их и хапсили одмах. Спомињемо, на пример, албанског комунисту и песника Гани Скура и југословенског

емиграната Незира Виша. О њима је писао Албанац Назми Бериша у својој књизи 20 GODINA U ZATVORIMA ENVERA HODŽE (Осло, 1990), где – више него о себи – пише о академику Буровићу.

Још у затворским ћелијама слободољубиви Албанци су прогласили академика Буровића за **Менделу Албаније**, па и за своју савест, за хероја и мартира, за представника политичке и идеолошке диверзије, дисиденције, па и за свеца, и за рушиоца лажних идола, за Исуса Христа и Бога. Као друштвено-политичка личност, као борац за слободу и демократију, он је допринео више од ма којег другог Балканца у борби против титоизма и енверизма, стаљинизма Балкана. Истовремено, он је и жртвовао више но ма ко други. Многи су му Албанци спевали песме, поеме, славоспеве. Други су писали о њему у позитивном смислу читаве књиге, што су почели да чине и бивши Југословени, Србо-Црногорци и Македонци, који су га називали и **Манделом Балкана**.

По изласку из албанског затвора пребегао је у Швајцарску, где су га прогањали, а прогањају га и данас, Албан-ци свих застава зато што је демаскирао и демаскира енве-ризам, велико-албански шовинизам и расизам. Све је то учинио и чини посебно преко његове приватне ревије *YL-BERI* и приватних издања својих дела.

Академик Буровић је познат као научник, балканолог и албанолог, као књижевник и као публициста. Познаје десет језика, а на пет од њих и пише, објављује.

Проблемима албанологије почео се бавити још 1955. године на Универзитету у Скопљу, док другу диплому, на Универзитету у Тирани, године 1969, брани монографијом из области албанске дијалектологије. Он је дао значајан до-принос граматици, открио и законе фонетике, одредио ети-мологију многих светски дискутованих речи, изнад свега, стриктно научним аргументима и академском

акрибијом доказао да Албанци нису на Балкану ни аутохтони, нити следбеници Илира, понајмање Пелазга. Његове албано-лошке тезе су већ усвојене од многих научних институ-ција, универзитета и академија наука. Универзитет Њујор-ка га прогласио за *famous dissident and historian*, док су га француски медији и институције прогласили за *grand hom-me, qui a sacrifié sa vie pour la reshershe*. Македонска ака-демија наука и уметности увела је његове албанолошке те-зе у своју *Енциклопедију Македоније*.

> *Драги Професоре Буровићу!*
>
> *Захваљујемо вам се на послатим књигама, којима сте хранили српско-црногорску мањину и дали допринос од велике важности за њено информисање и образовање. Ових дана смо имали једну велику Конференцију о Мањинама Албаније на којој је са наше стране испољена ваша личност као једна од највећих личности наше мањине, која је учинила толико много за очување идентитета наше мањине овде и у свету, за шта заслужујете велику почаст. Зато смо покренули иницијативу да вас прогласимо за почасног члана...*
>
> Скадар, 14. XII 2004.
>
> Председник Удружења
> **Милан БРАЈОВИЋ**[51]

Некада, пре сатанизовања, које су против њега предузели албански расисти, позиван је на научне скупове, симпозијуме и конгресе, па и на катедре универзитета, где је

[51] **Милан Брајовић** је предложио академика Буровића и за декорисање, за шта су му учинили неколико атентата, док га најзад нису убили. Како ћете видети у наставку, проглашење академика за почасног члана отегло се читавих десет година.

одржао више предавања из области албанологије. Његова албанолошка открића увели су у своје програме још 1969. године неки од професора Универзитета у Тирани, а многи су млади албански научници, у последње време, прихватили и његове албанолошке тезе, док их је канадски академик проф. др **Владимир Орел** и строго научно доказао.

Као књижевник почео је да пише на свом матерњем српском језику и наставио на свим језицима света, које је успео да савлада, почев од руског и француског, па све до латинског, енглеског, италијанског, македонског, албанског, бугарског и влашког. Једно време Албанци су га увели и у свој службени програм савремене књижевности за шко-ле свих категорија и универзитете, мислећи за њега да је Албанац. Прогласили су га и за ПОЧАСНОГ ЧЛАНА своје Академије наука и уметности, понудили су му и положај председника Академије наука Албаније, као и кандидатуру за посланика у Албанском парламенту. У његовом Улцињу су му понудили положај председника општине, па да му и добровољним прилозима изграде вилу на обали мора. Иако на овом свету нема ни колибу (швајцарске му власти дају кору хлеба колико да преживи!), све је то одбио са изјавом да политику оставља другима, пошто жели да се бави само књижевним и научним стварањем.

И поред бесомучне борбе која се води против њега, сатанизовања и персекутирања, и поред свих настојања да му саботирају стварање, до сада је (претежно приватно!) објавио преко 100 књига и све их раздавао на поклон. Онима који хоће да их објаве поклања ауторско право својих дела, значи – не тражи им хонорар. Албанска мафија, где год јој допадну у руке те књиге, спаљује их. Дана првог јула 2009. спалили су му сред Тиране целокупни тираж четири најновија издања. Албански академици су тражили од својих власти да забране улазак у Албанију не само његовим књи-

гама, већ и њему, док су га албански екстремни националисти прогласили за *personna non grata* и ван граница Албаније, па су и од швајцарских власти тражили да му скину статус политичког емигранта и да га отерају. Неколико пута су извршили на њега и атентате, па и сред Женеве, где живи. Преко интернета опевали су му и опело, па су – исто тако преко интернета – позвали и своје јунаке да пођу у Женеву да га убију.

Албанске издавачке куће, у Албанији и у њеној дијаспори, под диктатом албанских власти, не објављују му ниједну књигу. Албанске власти не дозвољавају ни штампаријама да му било што објаве, ни за новац. Албанци су интервенисали и по свету да му нико ништа не објави. Где год сазнају да му се штампају књиге, одмах интервенишу или да му се више не објави ниједна књига или да му их објаве са техничким грешкама. Зато академик Буровић, чим примети да је албанска мафија открила и забила нос у неку штампарију, тражи другу.

Ни књижаре му не узимају књиге да продају, јер одмах интервенише албанска мафија са полицијом, па и у његовом родном месту, у Улцињу. Зато књиге раздаје на поклон, носећи их на своја болесна плећа од државе до државе, од града до града, од улице до улице и од прага до прага. Овај пример је без преседана у историји света. Не дозвољавају му ни да одговара на фалсификате и клевете које објављују против њега. И у његовом стану му забрањују да слободно говори!

Данас је академик Буровић најперсекутиранији стваралац на свету. Против њега се бори ништа мање већ пет држава, које га злостављају свакако, па му оспоравају и основна људска права. Фактички против њега је проглашен светски рат зато што се непоколебљиво бори за научну истину и што уметнички убедљиво разобличава издају ствари напредног човечанства од стране лидера и

клика тзв. „социјалистичких“ држава. Својом поемом *Бојана* (Ду-бровник, 1952) он је дисидент број 1 Југославије и Албаније, па и Балкана, и Европе, и читавог света. Као такав он има посебне заслуге не само за српско-црногорску књижевност и књижевност свих балканских народа, већ и за европску и светску. Он је увео тему дисиденције у књи-жевност многих балканских народа.

Многи балкански књижевници, ствараоци, па и Албанац Исмаил Кадаре, плагирали су његова уметничка дела, док је црногорски академик проф.др Шербо Растодер плагирао и његово научно дело *Ресулбеговићи – породична историја*, о чему је било написа и говора и у нашим медијима: београдском листу *Таблоид*, на сајтовима *Сербска дијаспора* (Београд), *Глас дијаспоре* (Либек, Немачка) и др.

Главна дела академика Буровића су романи ФАНОЛА, МОРНАРЕВА УДОВИЦА, ИЗДАЈА, новеле ТРАМУНДАНА, МОРНАРЕВА ВЕРЕНИЦА, ЧОВЕК БЕЗ БОЈЕ, збирка приповедака ОДЈЕК КОРАБА, збирке песама ЗРАЦИ НАДЕ, МОРСКИ ВАЛОВИ, ТРИЈУМФ НАДЕ, поема БОЈАНА, затим научна издања ИЛИРИ И АЛБАНЦИ, ПОРЕКЛО АЛБАНАЦА, ДАРДАНИЈА и – посебно – његова капитална дела: КО СУ АЛБАНЦИ?, БУРОВИЋИ, ИСТОРИЈА УЛЦИЊА и ЕНЦИКЛОПЕДИЈА УЛЦИЊА.

Као публициста познат је по полемикама, интервјуима, репортажама, затим стручним критикама из области књижевности и науке, посебно по значајној студији ЊЕГОШ И АЛБАНЦИ и замашној монографији ПРАВО ЛИЦЕ ИСМАИЛА КАДАРЕ, објављеној до сада на албанском, француском и српском језику, а којом је научно демаскирао и раскринкао главног трубадура, барда и слепог поклоника социјал-фашистичког терора Енвера Хоџе.

Академик Буровић је својим критичким освртима и прудентним анализама, академском акрибијом оборио тезе многих светских научника (Г. Мајер, Г. Хан, Н. Јокл, Г.

Вајганд, С. Пушкариу, Е. Чабеј), па и бивших југословенских (Г. Тодоров, Г. Вукчевић, Д. Батаковић, Р. Паповић, Ј. Деретић) и пуно других.

Посебне заслуге академик Буровић има у одбрани српског Космета и за демаскирање албанског шовинизма и расизма. Својим научним стварањем он је раскринкао као нико до сада велико-албанску фалсификовану историју и њихове неосноване претензије на територије суседних народа. Изузетне заслуге има за детитоизацију Југославије и деен-веризацију Албаније и њене дијаспоре по свету. За српски Космет до данас нико није допринео нити жртвовао као он.

Др Павле БРАЈОВИЋ
Председник Српско-Црногорског
Удружења МОРАЧА-РОЗАФА
31. јануар 2014.

Поштовани Професоре!

Почасни Члан Српско-Црногорске Националне Мањине у Скадру, Албанија,

Јављамо Вам да сте са 100% гласова успели да добијете овај Високи ред Чланства, које је било обећано раније а званично постоји тек сада...

Ми ту грамату чувамо код нас и, кад год дођете, предаћемо Вам је званично...

Срдачан поздрав из Скадра!

Павле и другови

Као такав он је унет у многе енциклопедије, па и у светску Википедију. Унет је и у Биографски лексикон *Срби у свету*, издање на српском и енглеском језику, Београд-Лос Анђелес (САД, 1999). У последње време унели су

га и у Лексикон црногорске културе. Крајем 2012. Одликовали га златном медаљом СРПСКА КРУНА и прогласили за СРПСКОГ ВИТЕЗА. После неколико месеци одликован је и повељом СВЕТИ РАТНИЦИ. Преко медија су говорили и писали да је као мало ко заслужио и Нобелову награду. Сем безбројних чланака и стотине студија, о њему је до данас објављено око 150 књига разних аутора, за и против њега. Позитивно за њега пишу на свим језицима света, док негативно (до сатанизовања фалсификатима, лажима и најпрљавијим псовкама, па и претњама да ће га убити!) пишу само неки Албанци, који му оспоравају све, па и име, порекло. Кажу за њега да он није он, док за његова дела кажу да му их пише Српска академија наука и уметности, а објављује их „српска мафија“, која га и плаћа „дебелим хонорарима“. Како нагласисмо, има и Албанаца који су писали позитивно о њему и читаве књиге, међу којима су и његове колеге из стравичног затвора у Бурељу, Назми Бериша и Гани Скура.

Својим животом, борбом за слободу и демократију, као и својим публицистичким, научним и књижевним стварањем, академик проф. др Каплан Буровић припада свим балканским народима, па и европским, целом свету. И његови непријатељи, они који су га хапсили и судили, признају га за ванредну личност, конструктивног грађанина, за витеза и хероја, за великог књижевника и смелог научника, па и да се афирмисао као бранилац народа и његових легитимних права. Многе националне мањине, у опозицији према властима своје матице и земљи где живе, прогласиле су га за свог ПОЧАСНОГ ЧЛАНА. Он је и почасни члан многих редакција, јер – сем непријатеља – он има на овом свету и пријатеља, па и сабораца. Овај је академик доказао свету да су снажни духови несаломљиви и да спутане ноге двапут брже кроче.

Ђ. М.

ОБЈАШЊЕЊА:

Арнаут - Ако се пише великим почетним словом - значи Албанац. Ако се пише малим словом, онда значи најамник, а то може бити свако, не само Албанци.
О скрнављењу Српског православног гробља у Скадру писала је *Политика* још 1960. године.

ИНЕТРНАЦИОНАЛИЗМИ:

импењирано - посебним заузимањем, ангажовањем, устрајно.

сизеренитет - краљ је сизерен за феудалце своје краљевине, који су према њему вазали.

совранитет - власт, краљ је совран своје краљевине, а народ своје домовине.

иго - ропство; бугарски писац Иван Вазов има роман *Под игом*.

САДРЖАЈ

I. МАНЧИЋ, Ђурин Радивоје: **Захвалница** . . . . стр 05
II. ВУЧИЈАКОВИЋ, Илија: **ПРЕДГОВОР** 07
III. БУРОВИЋ, Каплан: **СКАДАР**, студије
1. **Скадар** 11
2. **Скадарски ТРИОД** 51
3. **Допринос српско-црногорске и македонске мањине у историји албанског народа** 55
4. **Скадар има не само Црногораца, већ и Срба!** . . . 73
5. **Глас српско-црногорске националне мањине** 79
6. **Српско-Црногорска национална мањина у Албанији сјајан пример родољубља за своју браћу у матици** . . . 85
7. **Српска национална мањина у Албанији**, Београд 1994 . 91
8. **Протест Југословенског друштва „Морача-Розафа“** . . . 95
9. **Скендербег по други пут међу Србима** – сатира 97

IV. APPENDIX
1. СУЛЕЈМАНАГИЋ, Суад: **Академик Буровић и Албанци** . 101
2. Ђ. М.: **Каплан Буровић** – кратка биографија 111
3. Објашњења – Интернационализми 120
4. ЛОВРЕНАЦ, Ловро: **Ко што каже за академика Буровића** (На последњој корици)

ДОЂИ ЋУ!

Деци
свих ухапшеника на свету.

Колиба је хладна. Ничега нема.
У очима дечјим – ледене сузе.
Разумели нисте што судба спрема
И која то неман оца вам узе.

Безброј вас питања у корак прате,
Гложу ваша срца… и мајке… јадној,
„Хоће л' доћи, Душко, де кажи, брате?"
"Наш је тата, Шано… у ћелији тамној!"

Од студени дрхте на мокрој слами.
Да ме у сну виде жудно призивају…
Доћи ћу, анђели, ту – у тој тами,

Пољупцима топлим, ма да не дају,
Покрићу вас нежно, јер ви сте сами…
Доћи ћу! Доћи ћу… и ја… на крају!

Затвор у Бурељу,
Албанија, 03. новембар 1973.

ДОБАР ДРУГ

Добар друг вреди више од брата,
Не мо'ш га платит' товаром злата.

Где брат не може руку подати,
Главом ће својом добар друг стати.

Судска сала,
Тетово, 18. јуни 1959.

ДРЖИТЕ СЕ!

Питате за оца – лажима вас кљују,
Крв пречисту вашу дан за даном трују.

Ви тражите оца – песнице вам дају…
Држите се, децо, патње су при крају!

Затвор у Бурељу,
Албанија, 27. мај 1975.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

94(496.5 Скадар)
323.1(=163.41)(496.5)

БУРОВИЋ, Каплан, 1934-
Скадар : историја / Каплан Буровић. - Ниш : Викторија, 2014 (Ниш : Викторија). - 122 стр. : илустр. ; 21 cm

Ауторова слика. - Тираж 100. - Стр. 5-6: Захвалница Академику професору др Каплану Буровићу / Радивоје Ђурин Манчић. - Стр. 7-10: Предговор / Илија Вучијаковић. - Стр. 101-110: Академик Буровић и Албанци : у вези са ставом албанских академика / Суад Сулејманагић. - Стр. 111-119: Каплан Буровић - кратка биографија / Ђ. М. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-907723-5-3

Рекли су о академику Каплану Буровићу

Албанолошке тезе академика проф. др Каплана Буровића, резултат су његових прудентних истраживања током 50 година, објективног студирања проблема строго академском акрибијом, без пристрасности, без предубеђења. Ко год их буде прочитао, па био он и до сржи индоктринирани Албанац, одмах ће схватити да они, Албанци, нити су аутохтони (ни на територији саме Албаније, а камоли на Косову и ма где другде!), нити генеалошки следбеници Илира, понајмање Пелазга. Овим својим строго научним студијама, открићима и аргументима, он је заслужио нашу пажњу и свестрану захвалност, па и дивљење за грађанску смелост, којом нам их је представио.

Др Орде ИВАНОВСКИ

виши саветник на Институту нац. историје, Скопље

Што се више међу Албанцима из Албаније и њене дијаспоре, усвајају албанолошке тезе академика проф. др Каплана Буровића, то се албанска екстремно-националистичка, шовинистичка и расистичка клика интелектуалаца све више ангажује у њеној борби против научне истине о албанском народу.

Милован БРКИЋ

Морам рећи да сам као Србин ...

народу.

Милован БРКИЋ

Морам рећи да сам као Србин фрустриран на САНУ, што не посвећује већу пажњу Вашем научном раду, који је у потпуности потврђен и студијама као што су В. Орела. Умјесто тога, САНУ уступа позицију научницима као што су Деретић и Терзић, чији приступ албанолошком проблему, или је полумитолошки, у случају Деретића, или рестриктиран на три тезе и никакву другу могућност, осим те три тезе, као што је то код Терзића.

Лазар ВУЈАТОВИЋ

Професор је најтеже критиковао управо онда када се најтеже пролазило због критике! Говорио је када су сви ћутали,а верујем да ће једног дана тотално зaћутати, када буду сви ипак проговорили. Буровић је борац за истину, и због те истине је поднео и муке, и тортуре, физичке и душевне...

Александар АНТИЋ

Академик,
Проф. др Каплан БУРОВИЋ